

γων ἄς μὴ γίνωνται οὔτε ἄλλη κῆμμία θεωρία δημόδης, ἄτακτος δηλ. παιγνιδίου, ἢ χορῶν, ἢ παλαισμάτων, ἢ ἄλλου τοιούτου ξεφαντώματος. Ὅρα καὶ τὸν θ'. Ἀποστολικόν, καὶ κδ'. τῆς ε'. ταύτης.

ΚΑΝΩΝ ΕΖ'.

Ἡ Θεία ἡμῖν Γραφή ἐνετείλατο «ἀπέχεσθαι αἵματος, καὶ πνικτοῦ, καὶ πορνείας» [Γεν. θ'. 3. 4. Λευίτ. ιζ'. ιη'. 13. Πράξ. ιε'. 28. 29]. Τοῖς οὖν διὰ τὴν λίχνον γαστέρα αἷμα οὐδὲποτε ζώου τέχνη τιὴ κατασκευάζουσιν ἐδώδιμον, καὶ οὕτω τοῦτο ἐσθίουσι προσφόρως ἐπιτιμῶμεν. Εἴ τις οὖν ἀπὸ τοῦ νῦν αἷμα ζώου ἐσθίειν ἐπιχειρήσει, οἰωδὴ τινὶ τρόπῳ, εἰ μὲν Κληρικὸς εἴη, καθαιρεῖσθω, εἰ δὲ λαϊκὸς ἀφοριζέσθω.

Ἑρμηνεία.

Προστάζει ὁ παρὼν κανὼν κἀνένας Χριστιανὸς νὰ μὴ τρώγῃ αἷμα κἀνενοῦ ζώου, μὲ ὁποιανδὴποτε τέχνην καὶ τρόπον ἤθελε κατασκευασθῆ, ἢ καὶ μὲ ἄλλα φαγητὰ ἐνωθῆ, εἴτε σουτζούκια ταῦτα εἶναι, εἴτε ἄλλα τινὰ, ἐπειδὴ καὶ ἡ Θεία Γραφή ἢ Παλαιὰ, καὶ μάλιστα ἡ Νέα, ἐμπόδισε ῥητῶς νὰ ἀπέχουσιν οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος, ἀπὸ τῶν πνικτῶν, καὶ ἀπὸ τὴν πορνείαν (καὶ εἰδωλόθουτα)· ὁποῖος δὲ ἤθελε φάγῃ τοῦτο, Κληρικὸς μὲν ὢν, ἄς καθαιρεταί, λαϊκὸς δὲ, ἄς ἀφορίζεται. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ζγ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΕΗ'.

Περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι τινὶ τῶν ἀπάντων βιβλία τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, τῶν τε ἁγίων καὶ ἐγκρίτων ἡμῶν Κηρύκων καὶ Διδασκάλων διαφθεῖρειν, ἢ κατατέμνειν, ἢ τοῖς βιβλιοκαπήλοις, ἢ τοῖς λεγομένοις μυρεψοῖς, ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἀπάντων πρὸς ἀφανισμόν ἐκδιδόναι, εἰμὴ τι ἄρα τέλεον, εἴτε ὑπὸ σπητῶν, ἢ ὕδατος, ἢ ἐτέρῳ τρόπῳ ἀχρειωθῆ· ὁ δὲ τι τοιοῦτο ποιεῖν ἀπὸ τοῦ νῦν ἀλισκόμενος, ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἀφορίζεσθω· ὁμοίως καὶ ὁ τὰς τοιαύτας βιβλους ὠνούμενος, εἰ μὴ τε αὐτὸς ταύτας κατέχει πρὸς οἰκείαν ὠφέλειαν, μὴτε ἐτέρῳ πρὸς εὐεργεσίαν καὶ τὸ διαμεῖναι ἀποδοίῃ, ἀλλὰ ταῦτα διαφθεῖρειν ἐπιχειρήσει, ἀφορίζεσθω.

Ἑρμηνεία.

Ἰὼ εἶναι εἰδειά λέγει ὁ παρὼν Κανὼν, εἰς κἀνένα νὰ φθειρῆ, ἢ νὰ κατακόπτῃ (1) βιβλία τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Γραφῆς, καὶ τῶν ἐγκρίτων διδασκάλων, ἢ τοῖς ἐγκριθέντων καὶ μετὰ δοκιμασίας δεχθέντων (πολλοὶ γὰρ βιβλία συνέγραψαν, ἀλλ' ἀπεβλήθησαν, καὶ ἀπεδοκιμάσθησαν), ἢ νὰ δίδῃ ταῦτα εἰς τοὺς καπήλους τῶν βιβλίων, ἢ τοῖς σβύνοντας, ἢ ἄλλως διαφθεῖροντας τὰ βιβλία, ἢ εἰς τοὺς πωλοῦντας τὰ μύρα, ἢ εἰς ἄλλον κἀνένα διὰ νὰ τὰ ἀφανίζουσιν· ἔξω μόνον ἂν ἐκαταφαγώθησαν τελείως ἀπὸ τοὺς σκώληκας, ἢ ἐσάπησαν καὶ ἐσβύσθησαν τὰ γράμματά των ἀπὸ τὴν παλαιότητα, ὥστε ὁποῦ νὰ μὴ ἀναγινώσκωνται (2)· ὁποῖος δὲ ἤθελε

τες ἀπὸ τὰ ξεφαντώματα, χοροὺς, παιγνίδια, τραγούδια καὶ ἄλλα ἄτοπα ὁποῦ εἰς αὐτὰς κἀμνουςιν· εἰς τὴν Μοσχολίαν ἀκούω, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ κάθε μίαν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ταύτης πηγαίνουν ἀπὸ μίαν Ἐκκλησίαν εἰς ἄλλην, καὶ κἀμνουσι λιτανείας, διὰ νὰ μὴ εὐρίσκουν καιρὸν νὰ κἀμνουσιν ἄλλο κἀνὲν ἄτοπον, τὸ ὁποῖον τοῦτο ἔπρεπε νὰ γίνεταί καὶ εἰς τοὺς ἐδικούς μας Χριστιανούς, ἵνα μὴ ἐκκλίνουσιν εἰς τὰς ἀταξίας καὶ ἄτοπα. Εἶναι ἐγνωσμένη εἰς πολλούς καὶ ἡ ἄλλη ἀγιωτάτη συνήθεια, ὁποῦ ἐπικρατεῖ εἰς τὴν Μοσχολίαν, τὸ νὰ μὴ κοιμῶνται οἱ εὐλαβέστεροι ἄνδρες μετὰ τῶν γυναικῶν αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν διακαινίσμον ἐβδομάδα, καὶ ἀκολουθῶς οὐδὲ γάμους νὰ κἀμνουσιν εἰς αὐτήν. Ὅντως ἀγιωτάτη συνήθεια τῆ ἀληθείας, τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ μιμηθῶν καὶ οἱ ἐδικοί μας Χριστιανοί. Ἰπειδὴ, ὡς προείπομεν, ὅλη αὕτη ἡ ἐβδομάς, ὡς ἡ Κυριώνυμος· ἐκείνη τῆς λαμπρᾶς ἡμέρας λογίζεται. Ὅρα καὶ τὸν δ'. Κανὼνα τοῦ ἁγίου Νικηφόρου τὸν ἐν τῇ προσθήκῃ.

(1) Ἐνεῦθεν γίνεται φανερόν, πόσον ἀξιοκατάκριτοι εἶναι ἐκεῖνοι ὁποῦ κόπτουσι τὰ μεμβράινα ἱερὰ βιβλία, διὰ νὰ τὰ κἀμνουσι δολώματα τῆς ἀλιευτικῆς, ἢ διὰ νὰ βάλλουσιν μέσα κἀπνοῦς, ἢ ἄλλα τινὰ εἶδη· ἢ κόπτουσι τοὺς ἁγίους, καὶ ἀπλῶς τὰ πλουμίδια ἐν τοῖς βιβλίοις περιεχόμενα, ἢ τὰ ρίπτουσιν εἰς τὸν

φοῦρον διὰ νὰ καῶν, ἢ γράφουσιν βάρβαρα τινὰ καὶ ἀχρεῖα εἰς τὰ περιθώριά των· ἀλλ' οὐδὲ ἀπλῶς πρέπει νὰ γράφῃ τινὰς εἰς ἱερὰ βιβλία, κἄν καὶ τὰ γραφόμενα ἀποβλέπουσιν πρὸς διόρθωσιν, ἢ ἐρμηνείαν τῶν ἐν τῇ βιβλίῳ, ἔξω μόνον ἂν τὸ βιβλίον ᾖ ἴδιον τοῦ γράφοντος, ἢ καὶ μὲ ἄδειαν τοῦ ἔχοντος τὸ βιβλίον κἀμνῇ τοῦτο. Πάντα γὰρ ταῦτα, φθορὰ καὶ ἀχρεΐσις τῶν βιβλίων ἐστίν, ἣτις ἀφρησιμῶ κατακρίνεται ἀπὸ τὸν παρόντα Κανὼνα.

(2) Πλὴν ἀλλὰ καὶ τότε δὲν πρέπει τὰ τοιαῦτα ἱερὰ καὶ ἁγία βιβλία νὰ τὰ μεταχειρίζεται τινὰς εἰς φοντανέλλας, καὶ εἰς ἄλλας ἀτίμους καὶ ἀισχρὰς ὑπηρεσίας, οὔτε νὰ τὰ δίδῃ εἰς ἄλλους ὁποῦ ἔχουσιν νὰ τὰ μεταχειρισθῶν εἰς παραμοίας ὑπηρεσίας, ἀλλὰ ἢ νὰ τὰ καίῃ, ἢ νὰ τὰ ρίπτῃ, ἢ νὰ τὰ θάπτῃ καλλίτερα εἰς τόπον ἀπάτητον, ἵνα μὴ βεβηλοῦνται τὰ ἁγία καὶ ἱερὰ περιέχοντα λόγια. Ἀρμόζει γὰρ καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην τὸ τοῦ Ἰσαίου ἐκεῖνο· «Καὶ ἔσται ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ (τοῦ Χριστοῦ δηλαδὴ καὶ Θεοῦ) τιμὴ.» (κεφ. ια'. 10.). Λέγω δὲ ταῦτα, καθ' ὅτι τὰ μὲν εἰς τὸν καιρὸν τῆς Συνόδου ταύτης βιβλία μεμβράινα ὄντα τὰ περισσότερα, ἠδύναντο καὶ τὰ γράμματα νὰ ἐξαλειφθῶν τελείως ἀπὸ αὐτά. Εἰς δὲ τὰ τωρινὰ, χάρτινα ὄντα, πάντοτε διαμένουσιν τὰ γράμματα, ὅσον καὶ ἂν παλαιωθῶν, δι' ὃ καὶ πρέπει νὰ μὴν ἀτιμάζωνται.

κάμει κἀνένα τοιοῦτον, ἕνα χρόνον ἄς ἀφορίζεται. Ὡσαύτως δὲ νὰ ἀφορίζεται καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἀγοράσῃ τὰ τοιαῦτα βιβλία, ὄχι διὰ νὰ ὠφελήσῃ τὸν ἑαυτόντου μὲ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν, οὔτε διὰ νὰ τὰ δώσῃ εἰς τὸ νὰ ὠφελήσῃ ἄλλον, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ διαφθείρῃ.

ΚΑΝΩΝ ΕΘ'.

Μὴ ἐξέστω τινὶ τῶν ἀπάντων ἐν λαϊκοῖς τελοῦντι, ἔνδον ἱεροῦ εἰσιέναι θυσιαστηρίου, μηδαμῶς ἐπὶ τοῦτο τῆς Βασιλικῆς ἐργομένης ἐξουσίας καὶ αὐθεντίας, ἥνικα ἂν βουλευθῆι προσάξει δῶρα τῷ πλάσαντι, κατὰ τινὰ ἀρχαιοτάτην παράδοσιν.

Ἑρμηνεία.

Τὸ ἅγιον Βῆμα εἰς τοὺς ἱερωμένους εἶναι ἀφιερωμένον· διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Κανὼν ἐμποδίζει νὰ εἰσέρχεται εἰς αὐτὸ κἀνένας λαϊκός, ἔξω μόνον ὁ βασιλεὺς· καὶ οὗτος δὲ, οὐχὶ καθ' ὃ λαϊκός, ἀλλὰ καθ' ὃ ἔχει ἐξουσίαν καὶ αὐθεντίαν, καὶ Χριστὸς Κυρίου ἐστίν· ὅστις ἐσυγχωρήθη νὰ εἰσέρχεται εἰς αὐτὸ, κατὰ παράδοσιν ἀρχαιοτάτην, ὅταν θέλῃ νὰ προσφέρῃ δῶρα εἰς τὸν πλάσαντα αὐτὸν Θεὸν, καὶ νὰ μεταλάβῃ (1).

Συμφωνία.

«Δι' ὃ καὶ ὁ μὲν τῆς ἐν Λαοδικ. ἐμποδίζει τὸ νὰ ἐμβαίνουν γυναῖκες εἰς τὸ θυσιαστήριον. Ὁ δὲ ἁ. τοῦ Πατριάρχου Νικολάου Κανὼν συγχωρεῖ νὰ ἐμβαίνουν εἰς τὸ ἅγιον βῆμα οἱ Μοναχοὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ δὲν ἔχουν κἀνένα ἔγκλημα, διὰ τὴν σεμνότητα τοῦ Μοναχικοῦ σχήματος, εἰς τὸ νὰ ἀνάπτουσι τὰς κανδήλας, ἢ τὰ κηρία. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἅγιος Νικηφόρος ἐν τῷ ἱε. αὐτοῦ Κανόνι, πρέπει, λέγει, αἱ Καλογραφαὶ νὰ ἐμβαίνουν εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα διὰ φωταΐαν, καὶ διὰ νὰ κοσμοῦσι, καὶ νὰ σαρόνουσιν αὐτό. Ἐὰν ὁμως τινὰς δὲν ᾔῃαι Μοναχός, ἀλλὰ δόκιμος, εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα δὲν ἐμβαίνει, ὡς λέγει ὁ Βαλσαμών εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἁ. Κανόνος τοῦ Νικολάου, ὃν καὶ ἀνάγνωθι.»

ΚΑΝΩΝ Ο'.

Μὴ ἐξέστω ταῖς γυναῖξιν ἐν τῷ καιρῷ τῆς θείας λειτουργίας λαλεῖν, ἀλλὰ κατὰ τὴν φωνὴν Παύλου τοῦ Ἀποστόλου, σιγάτωσαν. Οὐ γὰρ ἐπιτέτραπται αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλ' ὑποτάττεσθαι, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει· «Εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν.» [ἁ. Κορινθ. ιδ'. 34. Γενεσ. γ'. 16.]

Ἑρμηνεία.

Προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι δὲν εἶναι ἄδεια εἰς τὰς γυναῖκας νὰ λαλοῦν ἐν τῷ καιρῷ τῆς θείας λειτουργίας (καὶ δὴ καὶ εἰς πάσας τὰς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γινομένας συνάξεις τῶν πιστῶν), ἀλλὰ νὰ σιωποῦν, καθὼς γράφει ὁ Παῦλος· διότι δὲν εἶναι συγκεχωρημένον εἰς αὐτάς νὰ λαλοῦν, ἀλλὰ νὰ ὑποτάσσωνται καὶ νὰ ἀκούουν, καθὼς λέγει καὶ ὁ νόμος ὁ Μωσαϊκός περὶ τῆς γυναικός· Πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύει (Γεν. κεφ. γ'. 16.)· εἰ δὲ καὶ θέλουν νὰ μάθουν κἀνένα νόημα, ἄς ἐρωτοῦν περὶ τούτου εἰς τὴν οἰκίαν

(1) Σημειῶσαι, ὅτι κατὰ τὸν Θεοδώρητον ἐκκλησ. Ἱστορία βιβλ. ε'. κεφ. ιζ'. ἀγκαλὰ καὶ ὁ πιστὸς βασιλεὺς Θεοδόσιος ἐλύθη παρὰ τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου ἀπὸ τὸν δεσμὸν τῆς μαιφονίας ὁποῦ ἔγινεν αἷτιος. μ' ὄλον τοῦτο, προσνεγκὼν τὰ δῶρα τῷ Θεῷ μέσα εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα, καὶ προσμένωνντας διὰ νὰ μεταλάβῃ ἐκεῖ, δὲν ἀφέθη ὑπὸ τοῦ Ἀμβροσίου, εἰπόντος, εἴτι τὰ ἔνδον, ὡ βασιλεῦ, μόνους ἐστὶ τοῖς ἱερεῦσι βατά·» ἀλλὰ ἔξω τοῦ Βήματος ἐπροστάχθη νὰ μένῃ· ἔκτοτε δὲ ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἔλθων, ἐπρόσφερε μὲν τὰ δῶρα τῷ Θεῷ ἔνδον τοῦ ἁγίου Βήματος, ἐξήρχετο δὲ παρευθὺς, καὶ μέσα δὲν ἐμβαινε διὰ νὰ μεταλάβῃ, κατὰ τὸ σῦνηθε. Τῇ ἱερᾷ γὰρ φησι τραπέζῃ, τὰ δῶρα προσνεγκὼν, εὐθὺς ἐξεληλύθε, δείχνωντας μὲ τὸ παράδειγμά του ὁ πιστότατος βασιλεὺς, ὅτι δὲν πρέπει νὰ μεταλαμβάνουν ἔνδον τοῦ Βήματος οἱ ἀδίκους μαιφονίας ποιήσαντες βασιλεῖς. Ὅρα καὶ Νικηφ. τὸν Κάλλιστον, βιβλ. ιβ'. κεφ. μα'. Ἐντεῦθεν ἄς παρακινήθοῦν οἱ ἱερεῖς καὶ πνευματικοὶ νὰ ἀποκόψουν τὴν παράνομον συνήθειαν, ὁποῦ ἐπικρατεῖ εἰς

πολλοὺς τόπους, τὸ νὰ εἰσέρχωνται, λίγω, λαϊκοὶ μέσα εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, ἥτις μὴ διακρίνουσα ἱερεῖς ἀπὸ λαϊκοὺς, κάμνει νὰ πίπτουν οἱ λαϊκοὶ ὑποκάτω εἰς τὴν ποινήν τοῦ βασιλέως Ἀχαζ, ὅστις λαϊκός ὢν, τὰ τῶν ἱερωμένων ἔργα ἐπιχειρήσαι ἐτόλμησε· τρόπον γὰρ τινὰ καὶ αὐτοὶ τὰ τῶν ἱερέων οἰκαιοποιοῦνται, εἰς τὸν διωρισμένον τόπον τῶν ἱερέων εἰσερχόμενοι. Ἀνίσως δὲ ᾔῃαι παράνομον καὶ μόνον τὸ νὰ ἐμβαίνουν λαϊκοὶ εἰς τὸ Βῆμα, ἄρα γε πόσον εἶναι παρανομώτερον ἐκεῖνο ὁποῦ κάμνουσι τινες ἀμαθεῖς ἱερεῖς, καὶ βάλλουν τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ λαϊκοὺς ἢ ἀναγνώστας, καὶ συστέλλουν τὰ ἅγια ἔνδον τοῦ Βήματος ἐν τῇ ἀγίᾳ προθέσει; τὸ ὅποιον ἄς τὸ παραιτήσουν δι' ἀγάπην Θεοῦ, ἵνα μὴ ὑπὸ καθαίρεσιν πίσωσι τῆς ἱερωσύνης των. Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Συμεὼν λέγει (κεφ. ρμγ'), ὅτι ὁ βασιλεὺς κοινώνει ἔνδον τοῦ Βήματος, κατὰ τὸν καιρὸν μόνον ὁποῦ χρίεται βασιλεὺς, ὕστερα ἀπὸ τοὺς διακόνους, καὶ ὄχι εἰς τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, ἀλλὰ ἀντιμισθίου τιθεμένου ἐκ πλαγίου ἐπάνω τραπέζης κίου τινός.

τοὺς ἀνδρας των· τοῦτο τὸ ἴδιον διορίζουσι καὶ αἱ Ἀποστολικαὶ διαταγαὶ βιβλ. γ'. κεφ. ε'. λέγει δὲ καὶ τις ἐξωτερικὸς σοφός, γυναιξὶ κόσμον ἢ σιγὴ φέρει (1).

ΚΑΝΩΝ ΟΑ'.

Τοὺς διδασκομένους τοὺς πολιτικούς νόμους, μὴ δεῖν τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσι κεχρῆσθαι, μήτε μὴν ἐπὶ θεάτρων ἐνάγεσθαι, ἢ τὰς λεγομένας κυλίστρας ἐπιτελεῖν, ἢ παρὰ τὴν κοινὴν χρῆσιν στολᾶς ἑαυτοῖς περιτιθέναι, μήτε καθ' ὃν καιρὸν τῶν μαθημάτων ἐνάρχονται, ἢ πρὸς τὸ τέλος αὐτῶν καταντῶσιν, ἢ, καθόλου φᾶναι, διὰ μέσου τῆς τοιαύτης παιδεύσεως. Εἰ δὲ τις ἀπὸ τοῦ νῦν τοῦτο πράξαι τολμήσῃ, ἀφορίζεσθω.

Ἑρμηνεία.

Καθὼς οἱ ἀφρονέστεροι ἀπὸ τοῦ σοφοῦ τῶν Ἀθηναίων ἐσυνήθιζον, ὡς γράφει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν ἐπιτάφιον τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, νὰ μάχωνται μὲ τοὺς ἐναντίους αὐτοῖς, καὶ νὰ καταπιάνουσι τὰς πόλεις καὶ τὰς ὁδοὺς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα νὰ κάμουν συνήθη εἰς τοὺς νέους σοφιστὰς, τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ τοὺς πολιτικούς νόμους διδασκόμενοι Χριστιανοὶ ἐμεταχειρίζοντο τὰ ἑλληνικὰ ταῦτα ἔθιμα, καὶ εἰς τὰ θεάτρα ἐκρίνοντο, περὶ τοῦ τίς νὰ γένη τυχὸν πρῶτος ἐξ αὐτῶν, καὶ τὰς ὀνομαζόμενας κυλίστρας ἔκαμνον (2) ἢ φορέματα ἔξω ἀπὸ τὴν κοινὴν τῶν πολλῶν συνήθειαν ἐφόρου· ταῦτα δὲ πάντα προστατᾶζει ὁ παρὼν Κανὼν νὰ μὴ κάμνουσιν, οὔτε ὅταν ἀρχινοῦν νὰ μανθάνουν τοὺς νόμους, οὔτε ὅταν εὐρίσκωνται εἰς τὸ μέσον τῆς μαθήσεως, οὔτε ὅταν φθάσῃ εἰς τὸ τέλος αὐτῆς. Ὅποιος δὲ εἰς τὸ ἐξῆς τοῦτο ἤθελε κάμει, νὰ ἀφορίζεται.

ΚΑΝΩΝ ΟΒ'.

Μὴ ἐξέστω ὀρθόδοξον ἄνδρα αἰρετικῆ συνάπτεσθαι γυναικί, μήτε μὴν αἰρετικῶν ἀνδρῶν γυναικὰ ὀρθόδοξον συζεύγυσθαι, ἀλλ' εἰ καὶ φανείη τι τοιοῦτον ὑπὸ τινος τῶν ἀπάντων γινόμενον, ἄκυρον τὸν γάμον ἡγεῖσθαι, καὶ τὸ ἄθεσμον διαλύεσθαι συνοικέσιον, οὐ γὰρ χρὴ τὰ ἄμικτα μιγνῆναι, οὐδὲ τῷ προβάτῳ τὸν λύκον συμπλέκεσθαι, καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ μερίδι τὸν τῶν ἁμαρτωλῶν κληῖρον. Εἰ δὲ παραβῆ τις τὰ παρ' ἡμῶν ὀρισθέντα, ἀφορίζεσθω. Εἰ δὲ τινες ἔτι ἐν τῇ ἀπιστίᾳ τυγχάνοντες, καὶ οὕτω τῆς τῶν ὀρθοδόξων ἐγκαταλαγόντες ποιμνῆ, ἀλλήλοις γάμῳ νομίμῳ ἡρμόσθησαν, εἴτα, ὁ μὲν, τὸ καλὸν ἐκλεξάμενος, τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας προσέδραμεν. Ὁ δὲ, ὑπὸ τοῦ τῆς πλάνης κατεσχέθη δεσμῶ, μὴ πρὸς τὰς θείας ἀπενίσαι ἀκτίνας ἐλόμενος (εὐδοκεῖ δὲ τῷ πιστῷ ἢ ἀπιστῶ συνοικεῖν, ἢ τὸ ἔμπαλιν ὁ ἀπιστὸς τῇ πιστῇ), μὴ χωρίζεσθωσαν, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον· «ἡγίασται γὰρ ὁ ἀπιστὸς ἀνὴρ ἐν τῇ γυναικί, καὶ ἡγίασται ἢ ἀπιστὸς γυνὴ ἐν τῷ ἀνδρὶ.» [ἀ. Κορινθ. ζ'. 4.]

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι δὲν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ παίρῃ ὀρθόδοξος ἄνδρας αἰρετικὴν γυναῖκα, ἢ γυναῖκα ὀρθόδοξος αἰρετικὸν ἄνδρα. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἤθελε κάμῃ τις, νὰ ἦναι ὁ γάμος ἄκυρος, καὶ τὸ παράνομον αὐτὸ νὰ χωρίζεται συνοικέσιον. Διότι δὲν πρέπει νὰ ἐνώνεται ποτὲ ὁ λύκος μὲ τὸ πρόβατον, καὶ ὁ κληῖρος τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ αἰρετικῶν μὲ τὴν μερίδα τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν ὀρθοδόξων. Ὅποιος δὲ ἤθελε παραβῆ τὸν παρόντα Κανόνα, νὰ ἀφορίζεται (3). Ἐὰν δὲ καὶ τὰ δύο μέρη ἀπιστὰ ὦντα, ἐν τῇ ἀπιστίᾳ καὶ ὁμοιορησείᾳ,

(1) Δι' ὃ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος οὕτω λέγει· «Ἰδὶδαξεν ἅπαξ ἡ γυνὴ (δηλ. τὸν Ἀδὰμ εἰς τὸν Παράδεισον) καὶ πάντα κατέστρεψε, διὰ τοῦτο, φησὶ, μὴ διδασκίτω. Καὶ πάλιν. Τοσοῦτον γὰρ αὐτὴν σιγηρὰν εἶναι δεῖ, φησὶν, ὡς μὴ μόνον περὶ βιωτικῶν, ἀλλὰ μήτε περὶ πνευματικῶν φθέγγεσθαι ἐν Ἐκκλησίᾳ τοῦτο κόσμος, τοῦτο αἰδώς, τοῦτο μᾶλλον αὐτὴν τῶν ἡματιῶν κωσμησάι δύναται.» (λόγ. θ'. τῆς ἀ. πρὸς Τιμόθ. σελ. 283. τοῦ δ'. τόμ.)

(2) Ἡ Κυλίστρα κατὰ τὸν Βαλαμῶνα φαίνεται νὰ ἦτο μία κατασκευὴ, τὴν ὁποῖαν ἔκαμναν οἱ διδάσκοντες τοὺς νόμους, ὅταν, ἐδιαφύροντο ποῖος ἀπὸ αὐτοῦ νὰ πάρῃ τὸν τάδε μαθητὴν, καὶ ποῖος τὸν τάδε. Κυλιόμενα γὰρ ὑπ' αὐτῶν εἰς τὴν κατασκευὴν καύτην ἄποιά τινα, ἂν κατὰ τύχην ἐπιπτον εἰς τὸ τάδε μέρος, ἦτο σημάδι, ὅτι ὁ δεῖνα διδάσκαλος νὰ πάρῃ τὸν δεῖνα μαθητὴν. Καὶ καθολικῶς εἰπεῖν, ἡ Κυλίστρα ἦτον ὡσάν ἡ κα-

τασκευὴ τῶν λαχνῶν.

(3) Ἐὰν φοβηθῶν τὸ ἐπιτίμιον τῆς παρούσης Συνόδου οἱ Ἀρχιερεῖς ὅπου εὐρίσκονται εἰς τὰς ἐπαρχίας τῶν νησιῶν, καὶ ὄλων ἐκείνων τῶν τόπων, εἰς τοὺς ὅποιους εὐρίσκονται Λατίνοι, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἄς μὴ συγχωροῦν νὰ παίρῃ Λατίνος ὀρθόδοξον γυναῖκα, ἢ Λατίνος γυνὴ ὀρθόδοξον ἄνδρα. Ποῖα γὰρ κοινωνία ἡμπορεῖ νὰ γένη τοῦ ὀρθοδόξου μέρους μετὰ τοῦ αἰρετικοῦ; ὅχι καὶ καθ' οἰονδήποτε τρόπον φθάσῃ ἄνευ τῆς εἰδήσεώς των νὰ συζευχθῶν τοιοῦτοι γάμοι παράνομοι, ἄς τοὺς χωρίζουν παρευθὺς, κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον, ἔξω μόνον ἂν βαπτισθῇ ὀρθοδόξως τὸ λατινοφρονοῦν πρόσωπον. Εἰ δὲ ἐν τῇ αἰρέσει τῶν Λατίνων εὐρέθησαν ἀπ' ἀρχῆς καὶ τὰ δύο μέρη, ὀρθοδοξήσῃ δὲ τὸ ἐν μέρος μετὰ ταῦτα, τὰ παιδιά των πρέπει νὰ γίνωνται διὰ ὀρθόδοξα, κατὰ τοὺς πολιτικούς Νόμους, ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ἰδ'. τῆς δ'.

ἦτον συναζευγμένα, ἔπειτα τὸ μὲν ἕνα μέρος ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριστὸν, τὸ δὲ ἄλλο ἔμεινεν εἰς τὸ σκότος τῆς ἀπιστίας· εἰ μὲν τὸ ἀπιστον μέρος εὐχαριστεῖται νὰ συγκατοικῇ μετὰ τὸ πιστὸν, ὡς μὴ χωρίζεται, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ θ'. τοῦ Βασιλείου. Ἐνα μὲν, ἐπειδὴ ἠγίασται ὁ ἀπιστος ἀνὴρ συγκατοικῶν μετὰ τὴν πιστὴν γυναῖκα, καὶ ἠγίασται ἢ ἀπιστος γυνή, συγκατοικοῦσα μετὰ τὸν πιστὸν ἄνδρα. Καὶ ἄλλο δὲ, διὰ τὴν ἰσως ἐκ τῆς τριαύτης συγκατοικήσεως ὁδηγηθῆ καὶ τὸ ἄλλο μέρος πρὸς τὴν εὐσέβειαν. «Τί γὰρ οἶδας, γύναι, ἐπιφέρει ὁ ἴδιος Παῦλος, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; καὶ τί οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις;» [ἀ. Κορινθ. ζ'. 16.] Ὅρα καὶ τὸν ιδ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΟΓ'.

Τοῦ ζωοποιῦ Σταυροῦ δεῖξαντος ἡμῖν τὸ Σωτήριον, πᾶσαν σπουδὴν ἡμᾶς τιθέναι χρὴ, τοῦ τιμὴν τὴν ἀξίαν ἀποδιδόναι, τῷ δι' οὗ σεσῶσμεθα τοῦ παλαιοῦ παραπτώματος. Ὅθεν καὶ νῶ, καὶ λόγῳ, καὶ αἰσθήσει τὴν προσκύνησιν αὐτῷ ἀπονέμοντες, τοὺς ἐν τῷ ἐδάφει τοῦ Σταυροῦ τύπους ὑπὸ τινων κατασκευαζομένους ἐξαφανίζεσθαι, παντοίως προστάσσμεν, ὡς ἂν μὴ τῇ τῶν βαδιζόντων καταπατήσῃ τὸ τῆς νίκης ἡμῖν τρόπιον ἐξυβρίζοιτο. Τοὺς οὖν ἀπὸ τοῦ νῦν τοῦ Σταυροῦ τύπον ἐπὶ ἐδάφους κατασκευάζοντας, ὀρίζομεν ἀφορίζεσθαι.

Ἑρμηνεία.

Διὰ μέσου τοῦ ζωοποιῦ σταυροῦ ἐσώθημεν (1) καὶ τῆς δουλείας τῆς ἀμαρτίας ἠλευθερώθημεν· ὅθεν πρέπει (λέγει ὁ παρῶν Κανὼν) νὰ σπουδάζωμεν εἰς τὸ νὰ ἀποδίδωμεν εἰς αὐτὸν τὴν πρέπουσαν τιμὴν καὶ προσκύνησιν, καὶ μετὰ τὸν νοῦν, ἐνθουμούμενοι ὅσων ἀγαθῶν δι' αὐτοῦ ἐτύχομεν· καὶ μετὰ τὸν λόγον, διηγούμενοι ταῦτα εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ εὐχαριστοῦντες τῷ ἐν αὐτῷ σταυρωθέντι Χριστῷ, καὶ μετὰ τὴν αἰσθησιν, ἀσπάζόμενοι καὶ τιμῶντες, ὅπου αὐτὸν βλέπομεν. Ἐπειδὴ δὲ μερικοὶ ἀπλούστεροι σημαδεύουσι πανταχοῦ τὸν τύπον τοῦ τιμίου τούτου Σταυροῦ, ἕως καὶ εἰς τὸ ἐδαφος τῆς γῆς, διὰ εὐλάβειαν τάχα, καὶ διὰ νὰ κάμουσι περισσοτέραν τιμὴν εἰς αὐτὸν, διὰ τοῦτο προστάζει ἡ Σύνοδος, ὅπου εὐρεθῆ τύπος Σταυροῦ κατὰ γῆς τυπωμένος, νὰ ἐξαλειφεται καὶ νὰ χαλάται, διὰ νὰ μὴ καταπατήται, καὶ ἀκολούθως ἀτιμάζεται ἀπὸ τοὺς περιπατοῦντας τὸ νικητικὸν τῆς σωτηρίας μας τρόπιον (2). Ὅσοι δὲ εἰς τὸ ἐξῆς ἤθελαν κατασκευάσῃ τύπον Σταυροῦ εἰς τὸ ἐδαφος, ὡς ἀφορίζονται.

ΚΑΝΩΝ ΟΔ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τοῖς Κυριακοῖς, ἢ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, καὶ ἔνδον ἐν τῷ οἴκῳ ἐσθίειν, καὶ ἀκούδιτα στρωννύειν. Οἱ δὲ τοῦτο ποιεῖν τολμῶντες, ἢ παυσάσθωσαν, ἢ ἀφορίζεσθωσαν.

(1) Κοντὰ εἰς τὰ ἔμπροσθεν ρηθησόμενα λέγει περὶ τοῦ Σταυροῦ ὁ Θεῖος Χρυσόστομος, ἀντὶ μαχαίρας, ἐπὶ κλίνης κρεμάσωμεν (τὸν σταυρὸν δηλ.), ἀντὶ μοχλοῦ ἐπὶ θύρας διαγράψωμεν, ἀντὶ τείχους τῆ οἰκίᾳ περιβάλωμεν (σελ. 881. τοῦ ε'. τόμου): ὅθεν καὶ οἱ τωρινοὶ Χριστιανοὶ ὅλοι μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, νέοι καὶ γέροντες, ἀντὶ διὰ κάθε ἄλλο ἄρμα φυλακτικόν. πρέπει νὰ βαστάζουσι Σταυρὸν ἐπάνω τους, κριμῶντες αὐτὸν ἐπὶ τοῦ τραχήλου, ἢ ξύλινον, ἢ χρυσοῦν, ἢ ἀργυροῦν, ἢ χάλκινον, καθὼς ἐσυνέθιζον νὰ τὸν βαστάζουσι εἰς τὸν τράχηλον καὶ οἱ παλαιοὶ χριστιανοί. Ὁ γὰρ ἅγιος Ὁρέστης, ὁ εἰς ἐκ τῶν πέντε μαρτύρων, Σταυρὸν χρυσοῦν φορῶν εἰς τὸν λαιμὸν του, ἐκ τούτου ἐγνωρίσθη ὅτι εἶναι χριστιανὸς ἀπὸ τοὺς Ἑλλήνας· καὶ ὁ Ταυρομενίας Παγκράτιος ἐδίδεν ἕνα κέδρινον Σταυρὸν εἰς κάθε ἕνα ὅπου ἐβάπτιζε, διὰ νὰ τὸν βαστάζῃ ἐπάνω του. Λέγει δὲ ὁ ἅγιος Μελέτιος ὁ ὁμολογητὴς ἐν τῷ περὶ τῶν Ἡθῶν τῶν Ἰταλῶν λόγῳ, ὅτι οἱ Λατίνοι εἶχον συνήθειαν νὰ χαράττουσι εἰς τὸ ἐδαφος Σταυρὸν καὶ νὰ τὸν ἀσπάζονται, ἔπειτα δὲ νὰ τὸν πατοῦν. Ἡμεῖς ὅμως ὄχι μόνον τοῦτο δὲν πρέπει τελείως νὰ κάμνωμεν, ἀλλὰ καὶ τὸν Σταυρὸν, ὅπου εἶναι τυπωμένος εἰς βιβλία, ἢ καὶ εἰς ἐπιστολάς καὶ γράμματα πρέπει νὰ τὸν τιμῶμεν, ὁμοῦ καὶ τὰ θεῖα ὀνόματα τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς Παναγίας, ἢ τῶν ἁγίων, ὅπου εἶναι εἰς τὰς ἐπιστολάς γεγραμμένα, μὴ μεταχειριζόμενοι τὰς ἐπιστολάς ταύτας καὶ τὰ γράμματα εἰς ἀτίμους ὑπηρεσίας, ἀλλὰ ἢ νὰ τὰ καίωμεν, ἢ νὰ τὰ ρίχνωμεν εἰς τόπον ἀπάτητον, σχίζοντες ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἅγια

ταῦτα ὀνόματα, διὰ νὰ μὴ ἀμαρτάνωμεν βαρίως βεβηλοῦντες τὰ ἅγια. Ὅρα καὶ εἰς τὰς ὑποσημειώσεις τοῦ ια'. τοῦ Βασιλείου, καὶ τὴν ὑποσημ. τοῦ ξη'. τῆς παρούσης ε'.

(2) Ἀπὸ τὸν διορισμὸν τοῦ παρόντος Κανόνος ὡς μάθη ὁ Δικερως πάπας τῆς Ρώμης πύσον ἀντίχριστα ποιεῖ, νὰ τυπῶνῃ κάτω εἰς τὸν πόδα του τὸν Ζωοποιὸν Σταυρὸν, καὶ νὰ τὸν διδῇ εἰς τοὺς προσερχομένους νὰ τὸν ἀσπάζονται· διατὶ μετὰ τὸν τρόπον τοῦτον καταπατεῖ τὸ νικητικὸν τῆς σωτηρίας μας τρόπιον, τὸ ὅποιον ὄχι μόνον οἱ ὀρθόδοξοι βασιλεῖς ἐφόρουσι εἰς τὴν κεφαλὴν ἐπάνω, καὶ ὑπὲρ τὰ βασιλικά διαδήματα εἰς αὐτὸ ἐσημνῶντο, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ πᾶσαν τὴν τῶν ἁγίων προσκύνησιν ἀποβάλλοντες Καλδίνοι, ἔχουσι ὅμως αὐτὸ εἰς τοὺς ναοὺς των, ἐν τόπῳ ὑψηλῷ, καὶ μετὰ εἰδῶς αὐτὸ προσκυνοῦν. Τί λέγω οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ Καλδίνοι; καὶ αὐτοὶ οἱ Τούρκοι, ἐπὶ Μαυρικίου αἰχμαλωτισθέντες, εἶχον Σταυρὸν ἐγκεχαραγμένον ἐπάνω εἰς τὸ μέτωπον, καθὼς διηγούντα, ὅτι Θεοφάνης καὶ Σιμοκάτης (βιβλ. ε'. κεφ. ι'). ἐρωτηθέντες δὲ διὰ τί τοῦτον εἶχον; ἀπεκρίθησαν ὅτι, ἐπειδὴ ποτε ἠκολούθησε θανατικὸν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, οἱ Χριστιανοὶ τοὺς ἐσυμβούλευσαν νὰ χαραχθοῦν μετὰ τὸν Σταυρὸν, τὸ ὅποιον ποιήσαντες ἔτυχον τῆς υγείας, καὶ ἀπὸ τότε ἐσυνήθησαν νὰ σταυρετυποῦνται. Περὶ τοῦ Σταυροῦ λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος κατὰ Ἰουλιανοῦ. Ἐπὶ τὸν Σταυρὸν καταφεύγει, καὶ τὸ παλαιὸν φάρμακον, καὶ τούτῳ σημειοῦται κατὰ τῶν φόβων, καὶ βοηθὸν ποιεῖται τὸν διωκόμενον· (καὶ τὰ ἐξῆς φρικωδέστερα) ἴσχυσεν ἢ σφραγίς· ἠτῶνται οἱ δαίμονες, λυθῶνται οἱ φόβοι.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν, αὐτολεξεί κή. ἐστὶ τῆς ἐν Λαοδικεῖα Συνόδου, ὅτις ἐμποδίζει νὰ μὴ κάμνουν ἀγάπας (ἤτοι συμπόσια τὰ ἐξ ἀγάπης γινόμενα, καὶ εἰς ἀγάπην, καὶ ἔνωσιν τοὺς συνεσθιοντάς φέροντα) μέσα εἰς τὰ Κυριακὰ, ἤτοι εἰς τὰς ἐκκλησίας οἱ Χριστιανοί. μήτε νὰ στρώνουσι στρώματα μαλακὰ καὶ ὑψηλὰ εἰς αὐτάς, τὰ ὅποια ὀνομάζει ἀκούβιτα μὲ λέξιν λατινικὴν, ἀπὸ τοῦ ἀκούμβω, ἢ ἀπὸ τοῦ ἀκουμβίω, ὅπου σημαίνει λατινικῶς τὸ ἀναπίπτω, καὶ κάθημαι εἰς τὴν τράπεζαν, διατὶ εἰς αὐτὰ καθήμενοι οἱ Χριστιανοὶ ἔτρωγαν (1). Ὅσοι δὲ ἤθελαν τολμήσουσαν νὰ κάμνουν τοῦτο, ἢ νὰ παύουν, ἢ νὰ ἀφρίζωνται. Πρέπει νὰ προσημειώσωμεν, ὅτι ὁ Βαλσαμών, Κυριακὰ μὲν θέλει νὰ ἐννοῇ ἐδῶ ὁ Κανὼν, κάθε τρόπον ἀφιερωμένον τῷ Κυρίῳ, καὶ τὸν Νάρθηκα δηλ. καὶ Πρόναον Ἐκκλησίαν δὲ, τὸν καθ' αὐτὸ Ναόν. Ὅθεν καὶ τὸ ἦ, μόνον, δὲν δέχεται νὰ ἦναι ἐρμηνευτικόν, ὡς λέγει ὁ Ζωναράς, ἀλλὰ διαζευτικόν, ὥστε ὅπου κατ' αὐτὸν, ὄχι μόνον μέσα εἰς τὰς ἐκκλησίας, ἀλλ' οὐδὲ εἰς τοὺς Νάρθηκας τῶν ἐκκλησιῶν δὲν πρέπει νὰ τρώγουν τινές.

Συμφωνία.

Ἐπιπροσθεῖς δὲ καὶ ὁ μθ'. τῆς ἐν Κερθραγ. ἐμποδίζει Ἐπισκόπους καὶ Κληρικούς, καὶ λαϊκοὺς εἰς τὰς ἐκκλησίας νὰ μὴ κάμνουν συμπόσια, ἐξω μόνον, ἂν κατὰ ἀνάγκην ξένοι τινές διαβαίνοντες φάγωσι. Σημειῶσαι δὲ, ὅτι ἂν καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας ἐμποδίζουσι οἱ Κανόνες οὗτοι τὸ νὰ γίνωνται ἀγάπαι, δὲν ἐμποδίζουσιν ὁμοίως καὶ τὸ νὰ γίνωνται εἰς τοὺς κοινούς οἴκους. Ὅθεν ὁ μὲν κζ'. τῆς αὐτῆς Λαοδικ. προστάζει νὰ μὴ παίρνουν διὰ λιχνίαν μερίδιάν τιναν φαγητῶν οἱ ἱερωμένοι καὶ λαϊκοί, ὅταν καλῶνται εἰς τὰς τοιαύτας ἀγάπας. Ὁ δὲ ια'. τῆς ἐν Γάγγρ. ἀναθεματίζει ἐκείνους ὅπου καταφρονοῦσι τοὺς κάμνοντας τὰς τοιαύτας ἀγάπας (ἐξω τῆς ἐκκλησίας δηλ.) καὶ διὰ τιμὴν τοῦ Κυρίου συγκλοῦντας τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ἐξευτελίζοντας τὸ γινόμενον, δὲν θέλουσι νὰ ὑπάγουσαν εἰς αὐτάς. Ὁ δὲ σς'. τῆς παρούσης ε'. ἀφορίζει ἐκείνους ὅπου πωλοῦσι κρασί καὶ βρώματα, ἢ ἄλλα εἶδη μέσα εἰς τοὺς ἱεροὺς περιβόλους. Ἀλλὰ καὶ ὁ ζζ'. αὐτῆς, Κληρικούς μὲν καθαιρεῖ, λαϊκοὺς δὲ ἀφρίζει, τοὺς κοινεύοντας μέσα εἰς τοὺς ἱεροὺς τόπους. Ὁ δὲ πη'. τῆς αὐτῆς, Κληρικούς μὲν καθαιρεῖ, λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζει, τοὺς ἐμβάζοντας κτήνος εἰς ἱερὸν Ναόν, εἰ μὴ ἐξ ἀνάγκης μεγάλης. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ πγ'. τῆς ἰδίας ταύτης ε'.

ΚΑΝΩΝ ΟΕ'.

Τοὺς ἐπὶ τῷ ψάλλειν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις παραγινόμενους, βουλόμεθα, μήτε βοαῖς ἀτάκτοις κεχρησθαι, καὶ τὴν φύσιν πρὸς κραυγὴν ἐκδιάζεσθαι, μήτε τι ἐπιλέγειν τῶν μὴ ἐκκλησιαστικῶν ἀρμοδίων τε καὶ οἰ-

ταῦτα λέγει διὰ τὸν παραβάτην Ἰουλιανὸν, ὅστις, ὅταν εὐρισκόμενος μὲ τοὺς μάγους, καὶ οἱ δαίμονες ἐσυνάχθησαν, ἔκαμε τὸν Σταυρὸν τοῦ, καὶ παρευθὺς οἱ δαίμονες ἐσκορπίσθησαν, καὶ αὐτὸς ἠλευθερώθη ἀπὸ τὸν φόβον. Ὁ δὲ Χρυσόστομος ὁμιλ. νθ'. εἰς τὸν Ματθ. λέγει, ἕως στέφανον, οὕτω περιφέρομεν τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ· καὶ γὰρ πάντα δι' αὐτοῦ τελεῖται τὰ καθ' ἡμᾶς, καὶν τραφῆναι τὴν μυστικὴν ἐκείνην τροφήν, καὶν χειροτονηθῆναι, καὶν ὁτιοῦν ἕτερον ποιῆσαι, πανταχοῦ τοῦτο τῆς νίκης ἡμῶν παρίσταται σύμβολον.

(1) Ἡ συνήθεια τοῦ νὰ κάμνουν ἀγάπας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οἱ Χριστιανοὶ ἄρχισαν ἀπὸ τοὺς Ἀποστολικούς χρόνους, ὅστινες, κατὰ τὴν Κυριακὴν μάλιστα, ὅταν ἐμελλον νὰ μεταλάβουν, ἔφερον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἄρτον, καὶ οἶνον οἱ πλουσιώτεροι, καὶ μετὰ τὴν μετάληψιν τῶν θείων Μυστηρίων, καθὼς λέγει ὁ Ζωναράς, καὶ Χρυσόστομ. ὁμιλ. κζ'. τῆς α'. Κορινθ. ἐπροσκάλουν τοὺς πτωχοτέρους καὶ ἐκάθηντο ὅλοι καὶ ἔτρωγαν. Ἐπειδὴ ὁμοίως οἱ Κορίνθοι ἐχάλασαν τὴν τάξιν αὐτὴν, καὶ καθ' ἕνα ἀπὸ τοὺς πλουσιωτέρους ἔτρωγε μόνος τὸ ἐδικόν του φαγητόν, καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς δὲν ἔδιδεν, ὥστε ὅπου ἐντεῦθεν συνίβαιεν, ἄλλος μὲν νὰ πεινᾷ, ὁ πτωχὸς δηλ., ἄλλος δὲ νὰ μεθύῃ, ὁ πλούσιος δηλ., διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς Παῦλος, ἐν τῷ ια'. κεφ. τῆς α'. πρὸς Κορινθ. ἐλέγχει αὐτοὺς καὶ διατὶ καταφρονοῦσι μὲ τοῦτο ὅπου κάμνουσι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διατὶ καταισχύνουσιν, καὶ ἐντροπιάζουσι τρόπον τινὰ τοὺς πτωχοὺς, ὅπου δὲν ἔχουσι νὰ φάγουν εἰς τὰ τοιαῦτα κοινὰ συμπόσια· ταῦτα δὲ τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου προτιθεῖς ὁ Μέγας Βασίλειος (ἐν τοῖς κατ' ἐπιτομὴν ὄροις). ἐξ

αὐτῶν συμπεραίνει, ὅτι τὸν κοινὸν δεῖπνον δὲν πρέπει νὰ ἐσθίῃ τινὰς μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Συμφώνως δηλ. μὲ τὸν κή. τῆς ἐν Λαοδικεῖα καὶ τὸν οδ'. τοῦτον τῆς ε'. Κανόνα, Σημειῶσαι δὲ τὸ κυριακὸν Δεῖπνον, ὅπου λέγει ὁ Παῦλος, ἀναφέρων τὰ κοινὰ ταῦτα δεῖπνα τῶν Κορινθίων, ὁ μὲν Μέγας Βασίλειος ἐνόησεν ἀντὶ τοῦ θείου Δείπνου τῶν μυστηρίων (αὐτόθι) καὶ ὁ μὴ τῆς ἐν Κερθαγίῃ Κανὼν. Ὁ δὲ Χρυσόστομος ἐνόησεν ἀντὶ τοῦ κοινοῦ εἰς ὅλους, καὶ κατὰ μίμησιν τοῦ Κυρίου γινόμενου, ὅστις εἰς ὅλους τοὺς μαθητάς, παρέδιδε τὰ μυστήρια, χωρὶς ἐξαιρέσιν τινος. Ὅρα καὶ Εὐστράτιον τὸν Ἀργέντην περὶ τοῦ κυριακοῦ Δείπνου σελ. 308. Τὰ δὲ κυριακὰ ὑπὸ ἀναφέρει ὁ παρὼν Κανὼν οὕτως ὀνομάζοντο, διατὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τὰς Κυριακὰς ἐτελεῖτο ἐν αὐτοῖς ἡ θεία λειτουργία. Ὁ δὲ Εὐσέβιος εἰς τοὺς ἐπαίνους τοῦ Κωνσταντίνου περὶ τῶν Κυριακῶν λέγει, ὅτι οὕτως ὀνομάσθησαν ἀπὸ τοῦ Κυρίου, εἰς τὸν ὅποιον ἀφιερῶντο· Ἐπεὶ τεμένη ἐνὶ τῷ πάντων βασιλεῖ Θεῷ, τῷ δὲ καὶ τῶν ὅλων Δεσπότη καθιερωθῆσαν· ἐνθεν καὶ τῆς τοῦ Δεσπότη προσηγορίας ἤξίωται τὰ καθιερωμένα, οὐκ ἐξ ἀνθρώπων τυχόντα τῆς ἐπικλήσεως, ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ τῶν ὅλων Κυρίου, παρ' ὃ καὶ Κυριακῶν ἤξίωται τῶν ἐπωνυμιῶν. Σημειῶσαι δὲ ὅτι αἱ ἀγάπαι αὗται, καὶ τὰ κοινὰ ταῦτα συμπόσια, ἄλλα μὲν ὀνομάζοντο Γενεθλιακὰ, τὰ εἰς τὰς μνήμας τῶν Μαρτύρων γινόμενα, ἄλλα δὲ, Γαμικὰ, τὰ εἰς τοὺς νυμφικούς γάμους τελούμενα, καὶ ἄλλα, Ἐπιπέδεια, τὰ γινόμενα εἰς τοὺς ἐνταφιασμούς τῶν νεκρῶν (σελ. 8. τοῦ βιβλ. περὶ Ἀνεξιθρησκείας).

κείων· ἀλλὰ μετὰ πολλῆς προσοχῆς, καὶ κατανύξεως τὰς τοιαύτας ψαλμωδίας προσάγειν τῷ τῶν κρυπτῶν ἐφόρῳ Θεῷ. «Εὐλαβεῖς γὰρ ἔσεσθαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ» [Λευιτ. ιε', 30.] τὸ ἱερὸν ἐδίδαξε λόγιον.

Ἑρμηνεία.

Ἡ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις γινόμενη ψαλμωδία, παρακάλεις ἐστὶ πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὰ ἐξιλεωθῆ εἰς τὰς ἁμαρτίας μας. Ὁποῖος δὲ παρακαλεῖ καὶ δεῖται, πρέπει νὰ ἔχη ἦθος ταπεινὸν καὶ κατανευγμένον· τὸ δὲ νὰ κραυγάζῃ τινὰς, δηλοῖ ἦθος θρασυ καὶ ἀνευλαβές. Διὰ τοῦτο προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι οἱ ψάλλοντες εἰς τὰς ἐκκλησίας νὰ μὴ βιάζον τὴν φύσιν τῶν εἰς τὸ νὰ φωνάζουν δυνατὰ, ἀλλὰ μήτε ἄλλο τι νὰ λέγουν ἀνάρμοστον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ποῖα δὲ εἶναι τὰ ἀνάρμοστα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν; ἀποκρίνεται ὁ ἑρμηνεὺς Ζωναρᾶς, ὅτι εἶναι τὰ γυναικοπρεπῆ μέλη, καὶ τὰ μινυρίσματα, (ταῦτ' οὖν εἶπεν τὰ πολλὰ τερερίσματα, καὶ ἡ ὑπερβολικὴ τῶν μελωδιῶν ποικιλία, ἢ ὅποια κλίνει εἰς πορνικὰ ἄσματα) ταῦτα οὖν πάντα προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν νὰ λείψουν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ οἱ ψάλλοντες νὰ προσφέρουν τὰς ψαλμωδίας μὲ πολλὴν προσοχὴν εἰς τὸν Θεόν, ὅπου βλέπει εἰς τὰ ἀπόκρυφα τῆς καρδίας, δηλ. εἰς τὴν νοερῶς ἐν καρδίᾳ γινομένην ψαλμωδίαν καὶ προσευχὴν μᾶλλον, ἢ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς κραυγὰς. Διότι τὸ ἱερὸν λόγιον τοῦ Λευιτικῆ διδάσκει, νὰ ἦναι εὐλαβεῖς πρὸς τὸν Θεὸν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ (1).

Συμφωνεία.

Λέγει δὲ καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ, «ψάλατε συνετῶς» τοῦτο δὲ τὸ ρητὸν ἑρμηνεύων ὁ Μέγας Βασίλειος (δρ. κατ' ἐπιτομ. σοθ'.) λέγει· ἡ σύνεσις τῶν λόγων τῆς ἁγίας Γραφῆς παρομοιάζει μὲ τὴν ποιότητα τῶν φαγητῶν ὅπου τρώγει τὸ στόμα· ἐπειδὴ κατὰ τὸν Ἰωβ (κεφ. ιβ'. 11.)· Λάρυγξ μὲν σίτα γεύεται· νοῦς δὲ ῥήματα διακρίνει. Ἀνίσως λοιπὸν ἡ ψυχὴ τινος διακρίνη τὴν δύναμιν τοῦ κάθε λόγου, καθὼς ἡ γεῦσις διακρίνει τὴν ποιότητα κάθε φαγητοῦ, οὗτος πληρῶνει τὴν Δαβιτικὴν αὐτὴν ἐντολήν. Προσθέτει δὲ ὁ ἴδιος Βασίλειος (δρ. κατ' ἐπιτ. σπά.) ὅτι ὁποῖος δὲν πηγαίνει μὲ ἐπιθυμίαν νὰ ψάλλῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ νὰ διορθῶνται, ἢ νὰ διώκεται. Ἐὰν δὲ ἦναι ψάλλται πολλοὶ, λέγει (δρ. κατ' ἐπιτ. τζ'.) ὁ αὐτὸς, νὰ μεταχειρίζονται τὰς ψαλμωδίας, μὲ ἐσημερίαν, καθ' ἐβδομάδα δηλαδὴ. Ὁ δὲ τῆς ἐν λαοδ. ιε'. προστάζει νὰ μὴ ψάλλῃ ἄλλος τινὰς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἔξω ἀπὸ τοὺς Κανονικοὺς, καὶ ἀπὸ διφθέρας ψάλλοντας ψάλλτας, ἢτοι ἔξω ἀπὸ τοὺς μετὰ μεμβραίνης, ἢ ἄλλης χαρτίνης ψαλτικῆς ψάλλοντας. Ἀλλὰ καὶ ὁ κγ'. τῆς αὐτῆς λέγει, νὰ μὴ φοροῦν οἱ ψάλλται δράριον ὅταν ψάλλωσι. Πρέπει δὲ ἀνάμεσα εἰς τοὺς ψαλμοὺς νὰ γίνεται καὶ ἀνάγνωσις (ἢ προσευχὴ) κατὰ τὸν ιζ'. τῆς αὐτῆς (2).

(1) Δι' ὃ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος (ὁμιλ. εἰς τὸ, εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου, σελ. 120. τόμ. ε'.) ἐμποδίζει πολλὰ τὰς θυμελικὰς ψαλμωδίας, τὰς ὀρχήσεις τῶν χειρονομούντων, καὶ τὰς ἐκτεταμένας βοὰς, καὶ ἀτάκτους φωνὰς· ἑρμηνεύων γὰρ τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο, δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, σφοδρότατα μὲν ἐλέγχει ἐκείνους, ὅπου ἀνακατόνουσι μὲ τὰ πνευματικὰ ἄσματα τὰ ἐξωτερικὰ τῶν θεάτρων σχήματα, καὶ θέσεις, καὶ ἀσήμους φωνὰς (ὅποια εἶναι καὶ τώρα τὰ τερερίσματα, καὶ νετανίσματα καὶ τὰ ἄλλα ἄσημα λόγια), καὶ λέγει, ὅτι ταῦτα εἶναι ἴδια, ὅχι τῶν δοξολογούντων τὸν Θεόν, ἀλλὰ τῶν παιζόντων, καὶ ἀνακατονόντων τὰ τῶν δαιμόνων παίγνια μὲ τὴν ἀγγελικὴν δοξολογίαν· διδάσκει δὲ διὰ πολλῶν, ὅτι πρέπει μὲ φόβον καὶ συντετριμμένην καρδίαν νὰ ἀναπέμπωμιν τὰς δοξολογίας εἰς τὸν Θεόν, ἵνα αὐταὶ γίνωνται εὐπρόσδεκτοι, ὡς εὐώδεις θυμίαμα. Ἐπαινετὰ δὲ τῇ ἀληθείᾳ καὶ λόγου παντὸς ἀξία εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου λέγει ὁ σοφώτατος Μελέτιος ὁ Πηγᾶς ἐν τῷ γ'. περὶ χριστιανισμοῦ, γράφων· «Ὡσπερ οὖν τὸ σεμνὸν καὶ σύμμετρον τῆς μουσικῆς εὐπρόσιτον διὰ τὸ ἀκμαιοτέρας κατασκευάζειν τὰς καρδίας, οἷον ἀνασπῶσαν τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος. Ἀρμονία γὰρ τῷ πνεύματι οικειότατον, μέσην ἔχουσα φύσιν, σώματός τε παχύτης, καὶ πνεύματος ἀυλότητος. Οὕτω πάλιν ὑπέμετρος μουσικὴ, καὶ τῷ ἡδεῖ παρὰ τὸ μέτρον ἐνασχολουμένη, οὐχ ἡδύνη, ἀλλ' ἐκλύει... διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φωνὰς μόνον τῶν ἀνθρώπων ἀποδεχόμενοι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς φύσει ἐνυπαρχούσας καὶ ἀπεριέργους, τὰ δι' ὀργάνων κρούματα καὶ ἐμπνεύματα ἀποδιοπομποῦσιν ὡς περιεργωδέστερα οἱ θεοὶ Πατέρες» τὰ ὅποια ἀ-

γωνίζονται νὰ ἐμβάσουν πάλιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τινὲς τῶν τωρινῶν μουσικῶν μὲ τὰ ὀργανοειδῆ αὐτῶν ἄσματα. Τὰ δὲ τερερίσματα καὶ νετανίσματα τὰ ψαλλόμενα, δὲν φαίνονται νὰ ἦναι παλαιὰ, ἀλλὰ νεωτερικὰ· καθ' ὅτι εἰς τὰ ἐπιγραφόμενα τῷ Δαμασκηνῷ Ἰωάννῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις παλαιοῖς μουσικοῖς πονήματα, δὲν εὐρίσκονται τοιαῦτα ἄσημα λόγια καὶ κρατήματα, φαίνονται δὲ νὰ ἄρχισαν ἀπὸ τὸν καιρὸν Ἰωάννου τοῦ Κουκουζέλου· Ἀλλὰ τὰ κρατήματα ὅπου οἱ τωρινοὶ ψάλλται ψάλλουσιν ἐν ταῖς ἀγρυπνίαις, μὲ τὸ νὰ ἦναι διπλᾶ, πολλακίς δὲ καὶ τριπλᾶ τοῦ κειμένου, ἀρδῆ τῇ ἀληθείᾳ καὶ ὀχληρὰ γίνονται κοντὰ εἰς τοὺς εὐλαβεῖς ἀκροατὰς· δι' ὃ παρακαλοῦμεν τοὺς κανονικοὺς ψάλλτας νὰ τὰ ψάλλουν σύντομα, διὰ τὰ ἦναι ἐνταυτῷ καὶ νοστιμώτερα, καὶ διὰ τὰ μείνη καὶ καιρὸς νὰ γίνεται ἀνάγνωσις, καὶ οἱ Κανόνες νὰ ψάλλωνται ἀργότερα, εἰς τὰ ὅποια στέκεται ὄλος ὁ τῆς ἀγρυπνίας ψυχικὸς καρπός. Λέγουσι δὲ τινες, ὅτι τὰ ἄσημα ταῦτα τερερίσματα ἐδέχθησαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἵνα διὰ τῆς ἡδονῆς τῶν ἔλκωσι τὸν ἀπλοῦν λαόν.

(2) Καθὼς τώρα συνειθίζει νὰ γίνεται εἰς τὰς ἀγρυπνίας, καὶ μάλιστα τὰς ἐν τῷ ἁγίῳ Ὄρει γινόμενας, καὶ καθὼς πάλαι ἐγένετο, ὡς ἀναφέρει ὁ Μέγας Βασίλειος (ἐπιστολ. πρὸς τὸν Κλήρον τῆς ἐν Νεοκαισαρίᾳ Ἐκκλησίας) γράφων· «Τὰ νῦν κεκρατηκότα ἔθνη πάσαις ταῖς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις, συναρᾶ ἐστὶ καὶ σύμφωνα. Ἐκ νουκτὸς γὰρ ὀρθρίζει παρ' ἡμῖν ὁ λαός... τελευταῖον ἀναστάντες τῶν προσευχῶν, εἰς τὴν ψαλμωδίαν καθίστανται, νῦν μὲν διχῆ διανεμηθέντες, ἀντιψάλλουσιν ἀλλήλοις.» Ἐπειτα πάλιν· «ἐπιτρέψαντες ἐνὶ κατάρχειν τοῦ μέλους, οἱ λοιποὶ

ΚΑΝΩΝ ΟΣ'.

Ὅτι οὐ χρή ἔνδον τῶν ἱερῶν περιβόλων, καπηλείον ἢ τὰ δι' ἀρωμάτων (1) εἶδη προτιθέναι, ἢ ἑτέρας πράξεις ποιῆσθαι, τὸ σεδάσμιον τὰς Ἐκκλησίαις φυλάσσοντας. Ὁ γὰρ Σωτὴρ ἡμῶν καὶ Θεὸς διὰ τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας παιδαγωγῶν ἡμᾶς, μὴ ποιῆν τὸν οἶκον τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ ἐμπορίου οἶκον παρεκελεύετο. [Ἰωάν. 6'. 16.] Ὅς καὶ τῶν Κολλυβιστῶν τὸ κέρμα ἐξέχεε, καὶ τοὺς τὸ ἱερὸν κοινοποιοῦντας ἀπήλασεν. Εἴ τις οὖν ἐπὶ τῷ προκειμένῳ ἀλῶ πλημμελήματι, ἀφοριζέσθω.

Ἑρμηνεία.

«Ἐφη εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὁ Κύριος (Λουκ. 19'. 46)· Γέγραπται· ὁ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται (Ἠσαΐου 56'. 7.)· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον ληστῶν (Ἰερεμ. 7'. 11.)» Ὅθεν διὰ τὸ μὴ ρηθῆναι καὶ εἰς τοὺς πιστοὺς ὁ φοβερός οὗτος λόγος, ἐμποδίζουσιν οἱ Πατέρες διὰ τοῦ Κανόνος τούτου, νὰ μὴ στήνωνται καπηλεία, ἢτοι νὰ μὴ πωλῆται κρασί, ἢ ρακί, ἢ ἄλλα εἶδη βρωμάτων κατὰ τὸν Ζωναράν, ἢ καὶ ἀρωματικά τινα εἶδη, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα, ἢ ἄλλαι τινὲς πραγματεῖαι μέσκα εἰς τοὺς ἱεροὺς περιβόλους, ἢτοι μέσκα εἰς τὰ προσκύλια καὶ περιοχὰς τῶν θείων Ναῶν καὶ Ἐκκλησιῶν, διὰ νὰ φυλάττεται τὸ σέβας εἰς αὐτάς. Διὰ τὴν αἰτίαν καὶ ὁ Κύριος ναυθετῶντας ἡμᾶς εἶπε, νὰ μὴ κάμνωμεν τὸν οἶκον τοῦ Πατρὸς τοῦ οἶκον πραγματείας, ὅστις καὶ τὰ ἄσπρα τῶν πωλούντων τοὺς κολλύβους, ἢτοι τὰ λεπτὰ νομίσματα διεσκόρπισε, καὶ τοὺς ποιῶντας κοινὸν οἶκον τὸ ἱερὸν, μετὰ τὸ φραγέλιον ἀπεδίωξεν. Ὅποιος δὲ τοῦτο ἤθελε κάμει, ὡς ἀφρρίζεται (2). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν οὐδ' τῆς αὐτῆς σ'.

ΚΑΝΩΝ ΟΣ'.

Ὅτι οὐ δεῖ Ἱερατικούς, ἢ Κληρικούς, ἢ Ἀσκητάς ἐν βαλανείῳ μετὰ γυναικῶν ἀπολούεσθαι, μηδὲ πάντα χριστιανὸν λαϊκόν· αὕτη γὰρ πρώτη κατάγνωσις παρὰ τοῖς ἔθνεσιν. Εἰ δὲ τις ἐπὶ τοῦτο φωραθῆι, εἰ μὲν Κληρικὸς εἴη καθαιρείσθω, εἰς δὲ λαϊκός, ἀφοριζέσθω.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν αὐτολεξεῖ λ'. τῆς ἐν Λαοδ. Συνόδου ἐστὶ Κανὼν, χωρὶς τοῦ ἐπιτιμίου μόνου· λέγει οὖν, ὅτι δὲν πρέπει οἱ ἐντὸς τοῦ βήματος Ἱερωμένοι, ἢ οἱ ἐντὸς τοῦ βήματος Κληρικοί, ἢ οἱ Μοναχοὶ καὶ Ἀσκηταί, ἢ ἀπλῶς κάθε λαϊκὸς χριστιανὸς νὰ λούεται εἰς τὰ λουτρά μαζὺ μετὰ τὰς γυναῖκας· ἐπειδὴ τὸ ἄτοπον τοῦτο κοντὰ εἰς τὰ ἔθνη φαίνεται νὰ ἦναι ἡ πρώτη κατηγορία, καὶ τὸ μεγαλύτερον σκάνδαλον ἐναντίον εἰς τοὺς Χριστιανούς. «Ὁ δὲ Ἀπόστολος προτρέπει νὰ γινώμεθα ἀπρόσκοποι εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας, καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ» [α'. Κορινθ. 1'. 32]. Καὶ ἂν, καθὼς λέγει ὁ Ζωναράς, καὶ αὐτὸ τὸ νὰ ἀπαντήσῃ τις γυναικὰ ἀπλῶς εἰς στράταν ἢ εἰς οἶκον, ταράττει τὸν λογισμὸν, πῶς δὲν θέλει καταβαπτισθῆναι, καὶ εἰς ἐπιθυμίαν νὰ κινήσῃ ὁ νοῦς ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν, ὅπου μετὰ γυναῖκας συλλογούνται; ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἀνδρόγυνα πρέπει μαζὺ νὰ συλλογῶνται κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα, ἢ εἰς λουτρὸν δηλ. ἢ εἰς θάλασσαν, ἢ εἰς ποταμόν· ἐξουσιάζουσι γὰρ τὰ σώματά των διὰ παιδοποιῶν, καὶ ὄχι διὰ νὰ ξεγυμνῶνται, καὶ νὰ βλέπουσι τὴν ἀσχημοσύνην

ὑπηχοῦσι, καὶ οὕτως ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῆς ψαλμωδίας τὴν νύκτα διανέμοντες, μεταξὺ προσευχόμενοι.» Ὅρα δὲ ὅτι ἡ ψαλμωδία διαφέρει τῆς προσευχῆς, καθότι ἡ μὲν ψαλμωδία γίνεται μετὰ μέλους, ἡ δὲ προσευχὴ, χωρὶς μέλους. Καὶ ὅτι εἰς μὲν τοὺς παλαιούς ἡ ψαλμωδία ἐγένετο εἰς τὸ ψαλτήριον τοῦ Δαβὶδ. Διὸ καὶ εὐρίσκονται παλαιὰ ψαλτήρια τονισμένα ὅλα μετὰ φωνὰς τῆς μουσικῆς. Τὴν σήμερον δὲ γίνεται τὸ ἐναντίον, καὶ ἡ μὲν προσευχὴ μας ἐστὶ τὸ ψαλτήριον ἀναγινωσκόμενον, οὐ μελωδούμενον (πλὴν τῶν τριῶν πρώτων ψαλμῶν, καὶ τοῦ πολυελέου), ἡ δὲ ψαλμωδία μας, τὰ περὶ τῆς νέας χάριτος διαλαμβάνοντα τροπάρια. Οἱ θεοφόροι ὁμοῦ Πατέρες, οἱ καλούμενοι Νηπτικοὶ, ψαλμωδίαν μὲν λέγουσι τὴν διὰ στόματος καὶ λόγου προσευχὴν, Προσευχὴν δὲ, τὴν διὰ τοῦ νοῦς γινομένην.

(1) Βρωμάτων παρ' ἄλλοις εὐρίσκεται, ὡς καὶ ὁ Ζωναράς ἠρμήνευσεν.

(2) Κατηγορεῖ πρὸς τοῦτοις καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος (ὄρ. κατὰ πλάτ. μ'.) τὰς πωλήσεις καὶ ἀγοράσεις, ὅπου γίνονται εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῶν Μαρτύρων καὶ Ἀγίων, κατὰ τὰς ἑορτὰς αὐ-

τῶν, λέγων· Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ διὰ ἄλλο τι δὲν συναθροίζονται εἰς τοὺς ναοὺς καὶ εἰς τὰς περιοχὰς τῶν ναῶν, πᾶσι διὰ νὰ προσευχηθῶν, καὶ διὰ νὰ ἔλθουν εἰς ἐνθύμησιν τῆς μέχρι θανάτου ἐνστάσεως καὶ ἀγῶνος ὅπου ἔδειξαν οἱ Ἅγιοι διὰ τὴν εὐσέβειαν, καὶ διὰ νὰ παρακινήσῶν καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν ὁμοῖον ζῆλον, καὶ οὐχὶ διὰ νὰ κάμνουν τὴν ἑορτὴν καὶ τὸν ναὸν αὐτῶν ἀγορὰν καὶ πραγματεῖαν. Προσθέτει δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τόσον ὀργίζεται ὁ Θεὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας εἰς τοὺς ναοὺς, ἢ εἰς τὰ περιούλια τῶν ναῶν ὥστε ὅπου ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ πάντοτε καὶ πανταχοῦ πρῶτος ὢν καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, ὁμοῦ ἐναντίον εἰς μόνους τοὺς περὶ τὸ ἱερὸν πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἀσῆκωσε φραγέλιον νὰ τοὺς κτυπήσῃ, ἐπειδὴ αἱ πραγματεῖαι αὐταὶ μεταβάλλουσι τὸν οἶκον τῆς προσευχῆς εἰς σπήλαιον ληστῶν καὶ κλεπτῶν». Καὶ ὄρα, ὅτι ληστὰς καὶ κλέπτας ὠνόμασεν ὁ Κύριος τοὺς πωλητὰς, καὶ ἀπλῶς τοὺς πραγματευτὰς, διὰ τὰς ἀδικίας καὶ ψευδολογίας ὅπου μεταχειρίζονται εἰς τὰς πραγματείας των.

των. Προσθέτει δὲ ὁ Κανὼν, ὅτι ὁποῖος ἤθελε φανῆ νὰ κάμῃ τοῦτο, Κληρικὸς μὲν ὢν, δε, καθίρεται, λαϊκὸς δὲ, δε, ἀφορίζεται(1).

Συμφωνία,

Ἄλλὰ καὶ αἱ Ἀποστολικαὶ διαταγαὶ βιβλ. ἀ. κεφ. θ'. ἐμπροδίζουσι νὰ λούεται γυνὴ μετὰ ἀνδρὸς. Τὴν ἀταξίαν ταύτην ἀναφέρει καὶ ὁ Ἐπιφάνιος, αἵρεσ. λ'. καὶ Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς παιδαγωγοῦ βιβλ. γ'. κεφ. ε'.

ΚΑΝΩΝ ΟΗ'.

Ἵτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους τὴν πίστιν ἐκμανθάνειν, καὶ τῇ Πέμπτῃ τῆς ἐβδομάδος ἀπαγγέλλειν τῷ Ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς Πρεσβυτέροις.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν παρομοίως, αὐτολεξεὶ Κανὼν μζ'. τῆς ἐν Λαοδ. ἐστίν, ὅστις καὶ λέγει, ὅτι οἱ πρὸς τὸ φῶτισμα καὶ βάπτισμα ἐτοιμαζόμενοι κατηχούμενοι (ὄρα τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ιδ'. τῆς α'.) πρέπει εἰς ὅλον τὸν καιρὸν τῆς κατηχήσεώς των (πόσος δὲ ἦτο οὗτος; ὄρα τὴν ὑπόσημ. τοῦ β'. τῆς α'.) νὰ μανθάνουσι καλὰ τὰ δόγματα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ κάθε Πέμπτῃ τῆς ἐβδομάδος, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, νὰ τὰ λέγωσιν ἀπέξω εἰς τὸν ἀρχιερέα, ἢ εἰς τοὺς πρεσβυτέρους τοὺς κατηχοῦντας αὐτούς, ἵνα μὴ ἀμαθεῖς ὄντας τοῦ καθ' ἡμᾶς μυστηρίου, βαπτισθῶν καὶ ἵνα μὴ ἐκ τῆς ἀμαθείας ἀστήρικτοι ὄντες, εὐκόλως ἀπατηθῶν ὑπὸ τῶν αἵρετικῶν(2).

Συμφωνία.

Ἄλλὰ καὶ ὁ μζ'. τῆς αὐτῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου, πρέπει, λέγει, οἱ ἐν ἀσθενείᾳ βαπτιζόμενοι νὰ μανθάνουσι τὰ τῆς πίστεως ὅταν ὑγιαίνουσι.

ΚΑΝΩΝ ΟΘ'.

Ἄλόχευτον τὸν ἐκ τῆς Παρθένου Θεῖον τόκον ὁμολογοῦντες, ὡς καὶ ἀσπόρως συστάντα, καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ κηρύσσοντες, τοὺς ἐξ ἀγνοίας πράττοντάς τι τῶν οὐ δεόντων διορθώσαι καθυποβάλλομεν. Ὅθεν, ἐπειδὴ τινες μετὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Γεννήσεως δείκνυνται σεμίδαλιν ἔφοντες, καὶ ταύτης ἀλλήλοις μεταδιδόντες, προφάσει τιμῆς δῆθεν λοχειῶν τῆς Παναχράντου Παρθενομήτορος, ὀρίζομεν μηδὲν τοιοῦτο ὑπὸ τῶν πιστῶν τελεῖσθαι, οὐ γὰρ τιμὴ γε τοῦτο τῇ Παρθένῳ τῇ ὑπέρνοῦν καὶ λόγον τὸν ἀχώρητον τεκούσῃ Λόγον σαρκί, ἐκ τῶν κοινῶν τε, καὶ καθ' ἡμᾶς τὰ κατὰ τὸν ἀφραστον αὐτῆς τόκον ὀρίζειν καὶ ὑπογράφειν. Εἴ τις οὖν ἀπὸ τοῦ νῦν πράττων τοιοῦτο φώραθει, εἰ μὲν Κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω, εἰ δὲ λαϊκὸς ἀφορίζεσθω.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ καὶ μερικοὶ Χριστιανοὶ ἀπὸ ἀγνοσίαν κινούμενοι, τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν ἔψησαν σεμίδαλιν καὶ ἄλλα τινὰ εἶδη, τὰ ὅποια ἔνκς τὸν ἄλλον μεταδιδόντες ἔτρωγαν, κάμνοντες τοῦτο διὰ τιμὴν τάχα τῶν ἐπιλοχιῶν τῆς Θεοτόκου (καθὼς εἶναι συνήθεια νὰ γίνεσθαι καὶ εἰς τὰς ἄλλας γυναῖκας, ὅπου

(1) Λέγει δὲ ὁ Ἐπίσκοπος Φίλων (σελ. 113. τοῦ α'. τομ. τῆς Ὀκτατεύχ.) εἶτι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι μὲ τοὺς πατέρας των δὲν συλλοῦνται, ἵνα μὴ ἴδωσι τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς των ὡς ὁ Χάμ τὴν τοῦ Νῶε. Ὅθεν ἀκολούθως, οὐδὲ τὰ παιδιά των Χριστιανῶν πρέπει μὲ τοὺς πατέρας των νὰ συλλοῦνται. Ὁ δὲ ἅγιος Διάδοχος ὁ τῆς Φωτικῆς Ἐπίσκοπος. (κεφ. νβ'. σελ. 216. τῆς Φιλοκαλ.) λέγει, ὅτι εἶναι ἀνδρείον καὶ σωφρονέστατον πρᾶγμα τὸ νὰ ἀπέχη τινὰς ἀπὸ τὰ λουτρά, καὶ μάλιστα ἐκεῖνοι, ὅπου ἀγαποῦν νὰ ἐνωθῶν μὲ τὸ κάλλος τῆς σωφροσύνης ταύτην εἰπεῖν, οἱ παρθενίαν ὑποσχεθέντες Ἱερωμένοι καὶ Μοναχοὶ, διατὶ ἡ ἡδονικὴ ἐκείνη ὑγρασία τοῦ λουτροῦ χαυνώνει καὶ ἐκθηλύνει τὸ σῶμα, καὶ ἡ ἐν τῷ λουτρῷ γύμνωσις φέρει εἰς ἐνθύμησιν τὴν ἀδοξον ἐκείνην γύμνωσιν, ὅπου ἔπαθεν ὁ Ἀδάμ μετὰ τὴν παρακοήν. Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, τὰ λουτρά, ἄλλο καλὸν δὲν προξינוῦσι, πᾶρξ ἡδονὰς σαρκικὰς, καὶ φαντασίας ἀτόπους, ἔξω μόνον ἂν λούεσθαι τινὰς δι' ἀνάγκην ἀσθενείας.

(2) Σημειῶσαι, ὅτι τὴν πέμπτῃ ὅπου ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Κανὼν, τινὲς ἐνόησαν, ὅτι εἶναι ἡ μεγάλη Πέμπτῃ μόνῃ, καθ' ἣν οἱ μέλλοντες βαπτισθῆναι τὸ ἑσπέρας τοῦ μεγάλου Σαββάτου κατηχούμενοι, ἦτο συνήθεια νὰ λέγουσι ἀπὸ στήθους εἰς τοὺς κατήχητάς των τὰ δόγματα τῆς πίστεως ὅπου ἔμαθον. Ἐκινήθησαν δὲ οὗτοι εἰς τὴν ἔννοιαν ταύτην ἀπὸ τὸν προηγούμενον μὲ Κανὼνα τῆς αὐτῆς ἐν Λαοδικείᾳ, ἐνθα λέγει διὰ ἐκείνους ὅπου ἐβαπτίζοντο τῷ μεγάλῳ Σαββάτῳ. Κρείττων ὅμως φαίνεται μοι ἡ ἀνωτέρω ἔννοια τοῦ Κανόνος, διατὶ ὄχι μόνον τὴν Μεγάλῃν εἰ, ἀλλὰ καὶ κάθε Πέμπτῃ ἀπλῶς τῆς ἐβδομάδος, ὅπου ἐτύχαινε μετὰ τὸν καιρὸν, ἀφ' οὗ ἐγράφοντο εἰς τὸν κατάλογον τῶν φωτιζομένων, ἔπρεπε νὰ λέγουσι τὰ τῶν ἄλλων ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος μαθήματα, διὰ νὰ μὴ τὰ λησμονοῦν. Ὅτι ἐπὶ εὐχὴ μία ἐβδομάς, ἀλλὰ πολλὰ ἐμεσολάβουν ἕως εἰς τὸ βάπτισμα, ἀφ' οὗ οἱ φωτιζόμενοι κατέγράφοντο, δῆλόν ἐστίν ἀπὸ τῆς λειτουργίας τῶν φωτιζομένων, ἥτις ἀρχεται ἀπὸ τῆς δ'. τῆς μεσοσηστίμου ἐβδομάδος τῆς μ'.

κατὰ φύσιν γεννήσουν) διὰ τοῦτο ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει, τοιοῦτο πρᾶγμα νὰ μὴ γίνεταί εἰς τὸ ἐξῆς ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς. Ἐπειδὴ τὸ νὰ παρομοιάζωμεν διὰ τῆς τοικύτης συνηθείας, μὲ τὴν κοινὴν καὶ ταπεινὴν γέννησιν ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀνερμήνευτον γέννησιν τῆς Ἀειπαρθένου, τοῦτο δὲν λογίζεται τιμὴ εἰς αὐτὴν, ἥτις ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον ἐγέννησεν ἐν σαρκὶ τὸν ἀχώρητον τῷ παντὶ Θεὸν Λόγον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀτιμία. Ὡσπερ γὰρ ἄσπορον, καὶ ἐκ Πνεύματος ἁγίου ὀμολογοῦμεν τῆς Θεοτόκου τὴν Σύλληψιν, οὕτω παρομοίως καὶ τὴν αὐτῆς γέννησιν ἀνωτέραν συνομολογοῦμεν πάσης λοχείας, ἥτις ἐστὶν ἡ μετὰ πόνων τοῦ βρέφους γέννησις, καὶ ἡ ἀκόλουθος τῶν αἱμάτων ρύσις, κατὰ τὸν Ζωναράν (1). Ὅποιος δὲ τοῦτο ἤθελε κάμει, εἰ μὲν Κληρικὸς εἶναι, ἅς καθαίρεται, εἰ δὲ λαϊκὸς, ἅς ἀφορίζεται.

Συμφωνία.

«Ὅρα καὶ τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον αἴρεσ. οθ'. κατὰ Κολλυριδιανῶν λέγοντα, ὅτι γυναῖκες τινες ἐπάνω εἰς κρεβάτι τετράγωνον, ἐστρωμένον, βάλλουσι ἓνα κουλλοῦρι, ἔπειτα τρώγουσι αὐτὸ, καὶ τοῦτο κάμνουσι, ὡς τάχα, προσκυνῶσαι τὴν Μαρίαν Θεοτόκον καὶ ἄλλα τινὰ λέγουσι βλάσφημα».

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Εἰ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ τῶν ἐν τῷ Κλήρῳ καταλεγόμενων, ἢ λαϊκὸς, μηδεμίαν ἀνάγκην βαρυτέραν ἔχει, ἢ πρᾶγμα δυσχερὲς, ὥστε ἐπιπλεῖστον ἀπολείπεσθαι τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐν πόλει διάγων, τρεῖς Κυριακὰς ἡμέρας, ἐν τρισὶν ἐβδομάσι μὴ συνέρχοιτο, εἰ μὲν Κληρικὸς εἶη, καλαιρέισθω, εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀποκινείσθω τῆς κοινωνίας.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν κανὼν διορίζει, ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ἀπλῶς Κληρικὸς, ἢ λαϊκὸς, μὴ ἔχοντας ἀνάγκην βαρυτάτην ἢ δυσκολίαν, ἀναγκάζουσαν αὐτὸν νὰ λείψῃ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν του, ἀλλ' εὐρισκόμενος μέσα εἰς πόλιν, τρεῖς Κυριακὰς δὲν συνέλθῃ μὲ τοὺς ἄλλους πιστοὺς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰ μὲν Κληρικὸς εἶναι, ἀν καθίρεται, εἰ δὲ λαϊκὸς, ἅς ἀφορίζεται· διότι ἓνα ἀπὸ τὰ δύο, ἢ ὁ τοιοῦτος δὲν εἶναι πιστὸς, ἢ πιστὸς ὢν, καταφρονεῖ τῆς κοινῆς πρὸς Θεὸν ὑμνωδίας καὶ προσευχῆς.

Συμφωνία.

«Αὐτολεξεὶ ὁ παρῶν Κανὼν εἶναι ἐρανισμένος ἀπὸ τὸν ια'. τῆς ἐν Σαρδικῇ, πλὴν τὸ μὲν, ὅτι οὐ δεῖ τὸν Ἐπίσκοπον, εἰ μηδεμίαν βαρυτέραν ἀνάγκην ἔχει, ἢ πρᾶγμα δυσχερὲς, ἐπιπλεῖστον ἀπολείπεσθαι τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας, ἢ μὲν ἐν Σαρδικῇ χωριστὰ τὸ ἔχει, λέγουσα ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι δὲν πρέπει νὰ λείπουν ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν τους πολὺν καιρὸν, ἢ δὲ παροῦσα Σύνοδος ἐξέλαβε τοῦτο, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι πρέπει νὰ μὴ λείπουν ἀπὸ τὴν ἐν Ἐκκλησίᾳ σύναξιν τῶν πιστῶν, συνάπτουσα τοῦτο μὲ τὸ κατωτέρω. Τὸ δὲ, ἐν πόλει διάγων τρεῖς Κυριακὰς κτλ. διὰ τοὺς λαϊκοὺς ἢ Σαρδικῇ λέγει· ἢ παροῦσα δὲ καὶ διὰ τοὺς Ἐπισκόπους. Καθὼς δηλαδὴ καὶ ὁ ιβ'. τῆς αὐτῆς Σαρδικῆς θέλει, ὅτι, καὶ ὁ Ἐπίσκοπος, καὶ εἰς τὰ ὑποστατικά του εὐρισκόμενος, τὰ ἐν ξένῃ ἐπαρχίᾳ ὄντα, τρεῖς Κυριακὰς, πρέπει νὰ συνέρχεται μὲ τοὺς ἄλλους πιστοὺς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν γειτονεύουσαν, ὁ δὲ ε'. τῆς ἐν Γάγγρ. ἀναθεματίζει ἐκεῖνον ὁποῦ καταφρονεῖ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ σύναξιν τῶν πιστῶν. Ὁμοίως καὶ ὁ κ'. τῆς αὐτῆς ἀναθεματίζει τοὺς μὲ ὑπερηφάνειαν κατηγοροῦντας τὰς μνήμας τῶν Μαρτύρων, καὶ τὰς ἐν αὐταῖς γινομένας συνάξεις καὶ λειτουργίας. Ἐπαινεῖ δὲ καὶ ὁ κβ'. τῆς αὐτῆς, τὰς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συνάξεις, ὡς κοινωφελεῖς.»

ΚΑΝΩΝ ΙΔ'.

Ἐπειδὴ περ ἐν τισι χώραις μεμαθήκαμεν, ἐν τῷ Τρισαγίῳ ὕμνῳ, ἐν προσθήκης μέρει ἐκφωνεῖσθαι,

(1) Ὅθεν δὲν πρέπει νὰ ἱστοροῦσιν οἱ ζωγράφοι τὴν Θεοτόκον ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως, κειμένην ἐπὶ κλίνης, καὶ ὡσάν ἀποκαμωμένην ἀπὸ τοὺς πόνους, ἀλλ' οὐδὲ πρέπει ὅπως νὰ γράφεται ἐν τοῖς Μηναίοις τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν, ἢ λέξις αὕτη, τὰ ἐπιλόγια τῆς Θεοτόκου, ἀλλὰ μόνον ἡ Σύναξις τῆς Θεοτόκου· κατὰ γὰρ τὸν Νύσσης Γρηγόριον, συμφωνοῦντα τῇ Συνόδῳ ταύτῃ, ἢ τοῦ Χριστοῦ γέννησις μόνου, χωρὶς λοχείας ἐγένετο, καὶ οὐκ ἔστιν ἐπὶ τῆς ἀφθόρου καὶ ἀπειρογάμου κυρίως τὸ ὄνομα τῆς λοχείας εἰπεῖν· τὸ δὲ

νὰ ἱστοροῦνται γυναῖκες τινες πλύνουσαι τὸν Χριστὸν ἐν λεκάνῃ, ὡς ὁράται ἐν πολλαῖς εἰκόσι τῆς Χριστοῦ γεννήσεως, τοῦτο εἶναι παντάπασιν ἀτοπώτατον, καὶ σαρκικῶν ἀνθρώπων ἐφεύρεμα, δι' ὃ καὶ παντὶ τρόπῳ πρέπει νὰ ἀποβάλλεται. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ θεῖοι Μελωδοὶ καὶ Ἄσματογράφοι πολλαῖς λοχείαν τὴν τῆς Θεοτόκου γέννησιν ὀνομάζουσι, λεγέσθω καταχρηστικῶς καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἀλοχεύτου τόκου αὐτῆς τῆς λοχείας, ἀνευ δόδυνης, καὶ ἀντὶ ἀπλῆς γεννήσεως ἐκλαμβανομένης.

μετὰ τὸ, ἅγιος Ἀθάνατος, τὸ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ἐλέησον ἡμᾶς. Τοῦτό τε ὑπὸ τῶν πάλαι ἁγίων Πατέρων, ὡς τῆς εὐσεβείας ἀλλότριον, ἐκ τοῦ τοιούτου ἀπήλασαν ὕμνου, σὺν τῷ τὴν τοιαύτην φωνὴν καινουργήσαντι παρανόμῳ αἰρετικῷ. Καὶ ἡμεῖς, κυροῦντες τὰ παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν πρὶν εὐσεβῶς θεσμοθετηθέντα, ἀναθεματίζομεν τοὺς ἐτι μετὰ τὸν παρόντα ὄρον παραδεχομένους τὴν τοιαύτην φωνὴν ἐπ' ἐκκλησίας, ἢ ἄλλως πως τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ συλάπτοντας. Καὶ εἰ μὲν Ἱερατικός ἐστὶν ὁ παραβάτης τῶν ὀριθιέντων, ἀπογυμνοῦσθαι τοῦτον Ἱερατικῆς ἀξίας προτάσσομεν, εἰ δὲ Λαϊκός, ἀφορίζεσθαι.

Ἑρμηνεία.

Πρῶτος ὁ Πέτρος ὁ Κναφεύς, καὶ οἱ ἀκόλουθοι αὐτοῦ Θεοσπασχίται, ἐτόλμησαν νὰ προσθέσουν ἐν τῷ Τρισαγίῳ ὕμνῳ, μετὰ τὸ, ἅγιος Ἀθάνατος, τὸ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς (1). Οἱ αἰρετικοὶ οὖν οὗτοι σὺν τῇ τοιαύτῃ προσθήκῃ, κατεκρίθησαν ἀπὸ τὴν Σύνοδον, ὅπου ἔγινεν εἰς τὴν Ρώμην ἐπὶ Φίληκος, πρὸ τῆς ε'. Συνόδου, καὶ μάλιστα ὁ Κναφεύς ἀνεθεματίσθη (ἴδου τὸν πρόλογον τῆς ε'. Συνόδου)· ἐπειδὴ δὲ ἀλόμῃ εὐρίσκοντό τινες τῆς αἰρέσεως τοῦ Κναφεύς διάδοχοι, λέγοντες τὸν τρισάγιον ὕμνον μετὰ τῆς βλασφημίου προσθήκης ταύτης, ἡ παρούσα Σύνοδος ἀναθεματίζει ἐκείνους, ὅσοι παρεδέχονται αὐτήν, καὶ ἡ ἐπ' ἐκκλησίας καὶ φανερά, ἢ κατ' ἰδίαν ταύτην τῷ Τρισαγίῳ συνάπτουσι, καὶ κληρικούς ἢ ἄλλους ἀπὸ αὐτοῦς καθαιρεῖ, λαϊκοὺς δὲ, ἀφορίζει.

ΚΑΝΩΝ ΠΒ'.

Ἐν τισὶ τῶν σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς, ἀμνὸς δακτύλῳ τοῦ Προδρόμου δεικνύμενος ἐγχαράττεται, ὡς εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος, τὸν ἀληθινὸν ἡμῖν διὰ νόμου προὑποφαίνων ἀμνὸν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. Τοὺς οὖν παλαιούς τύπους, καὶ τὰς σκιάς, ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολά τε, καὶ προχαράγματα, τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένους κατασπαζόμενοι, τὴν χάριν προτιμῶμεν, καὶ τὴν ἀλήθειαν, ὡς πλήρωμα νόμου, ταύτην ὑποδεξάμενοι. Ὡς ἂν οὖν τὸ τέλειον κἂν ταῖς χρωματουργίαις, ἐν ταῖς ἀπάντων ὕψεσιν ὑπογράφηται, τὸν τοῦ αἵροντος τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου ἀμνοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, χαρακτῆρα, καὶ ἐν ταῖς εἰκόσιν ἀπὸ τοῦ νῦν, ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἀμνοῦ, ἀναστηλοῦσθαι ἐρίζομεν. Δι' αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως τοῦ Θεοῦ λόγου κατανοοῦντες, καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας, τοῦ τε πάθους αὐτοῦ, καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου, χειραγωγούμενοι, καὶ τῆς ἐντεῦθεν γενομένης τῷ Κόσμῳ ἀπολυτρώσεως.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ μερικοὶ ζωγραφίζουσι, τὸν μὲν Χριστὸν, ὡς πρόβατον καὶ Ἀμνὸν, τὸν δὲ Πρόδρομον δεικνύσασθαι αὐ-

(1) Θεόθεν παρέλαβεν ἡ Ἐκκλησία τὸν Τρισάγιον ὕμνον. Ἰστορεῖ γὰρ ὁ Θεοφάνης, ὅτι, σεισμῶν γενομένων ἐν Κωνσταντινουπόλει φοβηθέντες οἱ πολῖται εὐγῆκαν εἰς τὸν κάμπον, καὶ ἐλιτάνευον (συνελιτάνευε δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος ὁ μικρὸς, καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Πρόκλος ἀνυπόδητοι κατὰ τὸν Γλυκᾶν) ἐν μιᾷ οὖν ἡμέρᾳ συνέβη καὶ ἠρπάσθη ἓνα παιδίον εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ἤκουσε θεῖαν φωνὴν ὅπου τοῦ ἔλεγε, νὰ εἰπῇ εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, καὶ τὸν λαόν, νὰ λιτανεύουσι μὲ ταῦτα τὰ λόγια· Ἄγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς· λέγει δὲ ὁ Νικηφόρος, ὅτι ὁ τόπος ὅπου ὑψώθη τὸ παιδίον, ὠνομάσθη ὕψωμα θεῖον, νῦν δὲ ὀνομάζεται Ψωμμαθεῖα. Ἀπὸ τότε λοιπὸν ἐπρόσταξεν ὁ Βασιλεὺς νὰ ψάλλεται πανταχοῦ ὁ ὕμνος οὗτος εἰς γλῶσσαν ἐλληνικὴν. Ὅθεν καὶ παλαιὰ ὁ μέγας Σάββας συνεχώρησεν εἰς τοὺς Ἀρμενίους χριστιανούς νὰ ψάλλουν τὴν ἀκολουθίαν αὐτῶν Ἀρμενιστί, τὸ δὲ τρισάγιον, ὄχι Ἀρμενιστί, ἀλλ' Ἑλληνιστί. Καὶ ἕως τῶρα δὲ οἱ Λατίνοι ἐν τῇ λιτανείᾳ τοῦ αὐτῶν ἐπιταφίου, ἐλληνιστί ψάλλουν τὸν Τρισάγιον, καὶ ὄχι λατινιστί, διὰ τὸ σέβας τῆς γλώσσης, εἰς ἣν ἐξεφωνήθη θεόθεν. Καὶ σημειῶσαι κατὰ τὸν Δοσίθεον ἐν τῇ Δωδεκαβίβλ. σελ. 312. ὅτι καὶ πρὸ τοῦ Κναφεύς τὸ θαῦμα τοῦτο ἐγένετο. Ὁ γὰρ Κναφεύς μετὰ ταῦτα ἦν ἐπὶ Ζήνωνος, ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τῆς δ'. Συνόδου, μοῖρα ἦν κεχωρισμένη τῶν Θεοσπασχιτῶν. Ἐκ τριῶν δὲ εἶναι συντεθειμένος ὁ Τρισάγιος ὕμνος οὗτος, τὸ μὲν ἅγιος,

ἅγιος, ἅγιος, εἶναι παρμένον ἀπὸ τὸν ὕμνον τῶν Σεραφίμ, καθὼς ὁ Ἡσαίας τὸν ἤκουε. Τὸ δὲ, Θεός, ἰσχυρός, ἀθάνατος, εἶναι παρμένον ἀπὸ τὸ Δεβιτικὸν ἐκεῖνο· «Ἐδίψησεν ἡ ψυχὴ μου πρὸς τὸν Θεόν, τὸν ἰσχυρόν, τὸν ζῶντα, (ζῶν γὰρ καὶ ἀθάνατος ταῦτόν ἐστι).» Τὸ δὲ, ἐλέησον ἡμᾶς, εἶναι δανεισμένον ἀπὸ τὸ λγ'. κεφ. τοῦ Ἡσαίου, καὶ ἀπὸ τὸν ρκβ'. ψαλμὸν, καὶ εἶναι δέησις καὶ ἰκεσία. Ἀναφέρεται δὲ ὁ ὕμνος οὗτος εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα. Τὸ μὲν γὰρ ἅγιος ὁ Θεὸς δηλοῖ τὸν Πατέρα, ὅστις ἐστὶν ἡ θεογόνος πηγὴ τῆς θεότητος, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος. Τὸ δὲ ἅγιος ἰσχυρός, δηλοῖ τὸν Υἱόν, ὅστις ἐστὶ καὶ ἰσχυρός, καὶ δύναμις, καὶ βραχίων τοῦ Πατρὸς, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. Τὸ δὲ Ἀθάνατος, δηλοῖ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ὅπερ λέγεται ζωῆς χορηγόν. Τὸ δὲ ἐλέησον ἡμᾶς, ἐν ᾧ ἐπιφερόμενον, σημαίνει τὴν μίαν τῶν τριῶν προσώπων Κυριότητα καὶ Θεότητα. Ὁ δὲ παράφρων Κναφεύς, προστιθεὶς, τὸ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ὄχι μόνον συσταυροῖ μετὰ τὸν Υἱὸν τὸν Πατέρα, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς λέγει ὁ Δαμασκηνός βιβλ. γ' κεφ. νζ'. ἀλλὰ καὶ τέταρτον πρόσωπον παρεισάγει ἐν τῇ Τριάδι, καὶ χωριστὰ μὲν τίθει τὸν τοῦ Θεοῦ Υἱόν, χωριστὰ δὲ τὸν ἐσταυρωμένον Χριστὸν, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα... Ὅρα καὶ τὴν θεολογικὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τρισαγίου εἰς τὸν Δοσίθ. (αὐτόθι) καὶ τὸν Δαμασκ. λόγῳ περὶ τοῦ Τρισαγίου καὶ ὀρθοδόξ. βιβλίον γ' κεφάλαιον ι.

τὸν μὲ τὸν δάκτυλόν του καὶ λέγοντα· «Ἴδε ὁ Ἄμνός τοῦ Θεοῦ ὁ ἄρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Κόσμου.» [Ἰωάν. α. 29.] Διὰ τοῦτο προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν, τὸ τοιοῦτον εἰς τὸ εἶξαι νὰ μὴ γίνεται, ἀλλὰ νὰ ζωγραφίζεται ὁ Χριστός, ὡς ἄνθρωπος τέλειος, κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτήρα. Ἴνα διὰ τοῦ ἀνθρώπινου εἶδους ἐρχόμεθα εἰς ἐνθύμησιν τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας αὐτοῦ, καὶ τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου, καὶ τῆς διὰ τούτων γενομένης σωτηρίας τοῦ Κόσμου. Διότι, τοὺς μὲν παλαιούς ἐκείνους τοῦ νόμου τύπους τιμῶμεν, καθ' ὃ ἐπροεικόνιζαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς χάριτος, ἀπὸ τοῦς ὁποῖους ἕνας ἦτο καὶ ὁ ἐν τῷ Πάσχα σφαγιαζόμενος Ἄμνος, εἰς εἰκόνα Χριστοῦ παραλαμβάνομενος, τοῦ ἀληθινοῦ Ἄμνου, τοῦ ἄροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Κόσμου. Ἐώρα δὲ ὁποῦ ἦλθεν ἡ ἀλήθεια αὐτὴ καὶ τὰ πράγματα, μᾶλλον τῶν τύπων προτιμῶμεν αὐτὴν καὶ ὑποδεχόμεθα (1).

ΚΑΝΩΝ ΠΓ'.

Μηδεὶς τοῖς σώμασι τῶν τελευτώντων τῆς Εὐχαριστίας μεταδιδότω· γέγραπται γὰρ, «λάβετε, φάγετε» [Ματθ. κς'. 26]. τὰ δὲ τῶν νεκρῶν σώματα, οὐδὲ λαβεῖν δύνανται, οὐδὲ φαγεῖν.

Ἑρμηνεία.

Οὗτος ὁ Κανὼν ὁ αὐτὸς σχεδὸν ἐστὶ μὲ τὸν κβ'. τῆς ἐν Καρθαγ. ἐπειδὴ γὰρ ἦτον, κατὰ τὸν Ζωναράν, παλαιὰ συνήθεια νὰ μεταδίδουσι τὴν εὐχαριστίαν, ἦτοι τὰ Θεῖα μυστήρια εἰς τὰ σώματα τῶν τελευτώντων (2),

(1) Τοῦτον τὸν Κανὼνα ἀναφέρει καὶ Γεώργιος ὁ Κεδρηνός, ὅθεν ἐπιστοιμίζονται καὶ ἐντεύθεν οἱ Παπισταὶ οἱ διαβάλλοντες τοὺς Κανόνας τῆς παρούσης Συνόδου, καὶ λέγοντες, ὅτι οὐκ ἐμνήσθη αὐτῶν κανένας ἱστορικός, καὶ ὁ Πάπας Ἀδριανὸς τοῦτον δέχεται, γράφων πρὸς Ταράσιον. Σημειῶσαι ὅτι, κατὰ τὸν Κανὼνα τοῦτον, δὲν πρέπει νὰ ἱστοροῦσιν οἱ ζωγράφοι, εἴτε ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ, εἴτε ἐν ἄλλαις ἀγίαις εἰκόσι τὰ τέσσαρα ζωά μοναχά, τὰ προτυπώσαντα ἐν τῷ παλαιῷ νόμῳ τοὺς τέσσαρας Εὐαγγελιστάς. ἀλλὰ μάλιστα προτιμῶντες τὴν ἀλήθειαν νὰ ἱστοροῦσι τοὺς Εὐαγγελιστάς, κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτήρα. Βίπα μοναχά τὰ τέσσαρα ζωά, διατὶ ἂν ζωγραφηθοῦν οἱ Εὐαγγελιστὰὶ μὲ ἀνθρώπινον χαρακτήρα, καὶ μαζὴ μὲ αὐτοὺς ἱστορηθοῦν καὶ τὰ πρωτυπώσαντα αὐτοὺς ζωά, δὲν εἶναι, φαίνεται μοι, ἐφάμαρτον. Τοῦτον τὸν Κανὼνα τῆς ς'. ἀναφέρει καὶ ἡ ζ'. Σύνοδος ἐν τῇ ς'. πράξει καὶ ἐν τῇ δ'. καὶ ὁ Ἀδριανὸς ἐν τῇ α. πρὸς Ταράσιον ἐπιστολῇ, καὶ διὰ τῆς ἀναγνώσεως τούτου Ἡλίας ὁ τῆς Βλαχερνῶν Ἐκκλησίας Πρεσβύτερος, εἰκονομάχος ὢν πρότερον, ἐδιωρθώθη, σελ. 789. τῆς Συλλογῆς τῶν Συνόδων. Ὁρακαὶ εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς ἰδέας ταύτης Συνόδου. Διὸ καὶ ἡ ζ'. Σύνοδος (ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Ἀλεξάνδρειαν σελ. 905. τοῦ β'. τόμ.) λέγει, ὅτι ἡ Κυρία Θεοτόκος νὰ ζωγραφῆται μᾶλλον ὡς κόρη, καὶ ὄχι ὡς κιβωτός καὶ ράβδος καὶ λυχνία, καὶ ὅσα ἄλλα ἦσαν τύποι αὐτῆς. Ἄν ὁμοιωτριγύρω εἰς τὴν Θεοτόκον ἱστοροῦνται καὶ τὰ προτυπώσαντα αὐτὴν, οὐκ ἐστὶν, ὡς νομίζω, ἐφάμαρτον.

(2) Λέγει ὁ Ζωναράς ὅτι, ἀγκαλὰ καὶ τὸ τελευτώντων κατὰ ἀκρίθειαν δὲν θέλει νὰ εἰπῇ τοὺς ἀποθανόντας, ἀλλὰ τοὺς θνήσκοντας, καὶ μήπω τελευτήσαντας, μὲ ὄλον τοῦτο τὰ ἀκόλουθα λόγια τοῦ Κανόνα ἐρμηνεύουσιν ὅτι πρέπει νὰ νοηθῇ τοῦτο, ἀντὶ τοῦ ἀποθανόντων, καὶ νεκρῶν ὄντων. Διὸ καὶ ἐν ἄλλοις κώδηξιν, ἀντὶ τοῦ τελευτώντων, γέγραπται τελευτησάντων. Κἂν γὰρ καὶ εὐρίσκουσι τινες εἰς τὰς ὑπερινὰς ἀναπνοάς, πρέπει νὰ μεταδίδεται τὰ Θεῖα μυστήρια, κατὰ τὸν ιγ'. τῆς α'. καὶ τὴν ἐν ἐκείνῳ ἱστορίαν τοῦ ἀγίου Διονυσίου. Σημειῶσαι, ὅτι οὐδὲ εἰς Ἐκκλησίαν μέσα πρέπει νὰ θάπτῃ τινὰς νεκρούς, καὶ οἱ τοῦτο ποιοῦντες μεγάλως ἁμαρτάνουσι. Διηγείται γὰρ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Διάλογος (σελ. 40. 49. τοῦ Εὐεργετινοῦ), ὅτι εἷς Καλογρατῆς, ἐγκρατῆς μὲν καὶ σώφρων ἀπὸ αἰσχροῦς ἡδονάς, μὴ δυναμένη ὁμοίως νὰ ἐγκρατευθῇ ἀπὸ ἀκαίρα λόγια, ἐνταφιάσθη ποτὲ μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ὡ τοῦ θαύματος! ἐκείνην τὴν νύκτα βλέπει δι' ἀποκαλύψεως ἐκεῖνος ὁποῦ ἐφύλαττε τὴν Ἐκκλη-

σίαν, πῶς ἔφεραν τινες τὴν καλογρατῆαν ταύτην ἔμπροσθεν εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα, καὶ τὴν ἐπιόνισαν εἰς τὴν μέσην, καὶ τὸ μὲν μισὸν μέρος αὐτῆς τὸ ἔρριψαν εἰς τὴν φωτίαν καὶ κατεκαίετο, τὸ δὲ ἄλλο ἡμισυ ἔμεινεν ἔτσι, καὶ τὸ πρῶτ' ἐδιηγῆθη τὸ παράδοξον τοῦτο θέαμα εἰς τοὺς παρευρεθέντας χριστιανούς. Διηγείται πρὸς τοῦτοισι ὁ ἴδιος Ἅγιος, ὅτι, ἐπειδὴ καὶ ἀπέθανεν ἡ εἰς τοὺς καιροὺς αὐτοῦ ζῶν Βαλλεριανὸς ὁ Πατρῖκιος εἰς τὴν πόλιν, τὴν ὀνομαζομένην Βρίζαν, ὁ τῆς πόλεως ταύτης Ἐπίσκοπος ἐπῆρεν ἄσπρα ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του, καὶ τοὺς ἔδωκε τόπον μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ νὰ ἐνταφιάσῃ τὸ λείψανον τοῦ Βαλλεριανοῦ, ζήσαντος μέχρι γήριος κακῶς. Λοιπὸν τὴν ἐρχομένην νύκτα φαίνεται ὁ Ἅγιος μάρτυς Φαυστίνος, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ὁποῦ ἦτον ἐκτισμένη ἡ Ἐκκλησία, πρὸς τὸν προσμονάριον καὶ φύλακα αὐτῆς, καὶ τοῦ λέγει· «Ἠγγαίνε καὶ εἰπέ εἰς τὸν Ἐπίσκοπον νὰ ρίψῃ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν μου τὸ βρωμισμένον αὐτὸ κορμί, ὁποῦ ἐνταφιάσεν ἐδῶ, εἰ δὲ καὶ δὲν κάμῃ τοῦτο, ἕως εἰς τριάντα ἡμέρας ἔχει νὰ ἀποθάνῃ.» Ὁ δὲ προσμονάριος ἐφοβήθη νὰ ἀναγγεῖλῃ τὸ ὄραμα εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, καὶ πάλιν ἐφάνη ὁ Ἅγιος καὶ εἰπέ του τὰ αὐτά· ἀλλ' αὐτὸς φοβηθεὶς πάλιν, δὲν τὸ ἐφανέρωσεν εἰς ἐκεῖνον. Ὅθεν, ὅταν ἦλθεν ἡ τριακοστὴ ἡμέρα, ὁ Ἐπίσκοπος ὑγιῆς ὢν, ἔπισε τὸ βράδυ νὰ κοιμηθῇ, καὶ ὡ τοῦ θαύματος! δὲν ἐσηκώθη πλέον, ἀλλὰ μὲ αἰφνίδιον θάνατον ἐτελεύτησεν». Ἀκούσατε Ἀρχιερεῖς, ἀκούσατε Ἱερεῖς, ἀκούσατε ὅλοι κοινῶς οἱ Χριστιανοὶ, ὁποῦ συγχωρεῖτε, νὰ ἐνταφιάζωνται τὰ νεκρῶν σώματα μέσα εἰς ἀγίας Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα ὅσοι κατοικεῖτε εἰς τὰ νησιά. ὁποῦ ἐπικρατεῖ αὐτὴ ἡ θεομίσητος καὶ κατάκριτος συνήθεια, καὶ μάθετε ποίαν καταδίκην καὶ τιμωρίαν λαμβάνουσιν ἀπὸ τὸν Θεόν, (καθὼς ἐπιφέρει ὁ ἴδιος Γρηγόριος) καὶ ἡ ψυχαὶς τῶν ἀποθανόντων, διατὶ θάπτονται μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἐκεῖνοι ἀκόμη, οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς, καὶ συγγενεῖς τῶν ἀποθανόντων, ὁποῦ συγχωροῦσι καὶ θέλουσι νὰ θάπτωνται. Ἴσως νομίζετε ὅτι προξενεῖτε ὠφέλειαν εἰς τοὺς νεκρούς, ὅταν τοὺς θάπτετε μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ δὲν ἐξεύρετε πῶς διὰ τοῦτο μάλιστα κόλασιν προξενεῖτε καὶ τιμωρίαν εἰς αὐτούς. Διατὶ, ἂν ἡ Καλογρατῆα ἐκείνη, ὁποῦ ἐνικᾶτο μόνον ἀπὸ τὰ ἀκαίρα λόγια, καὶ ἀργά, διατὶ ἐνταφιάσθη μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπιονίσθη καὶ ἐκαίετο εἰς τὸ πῦρ, τί ἄρα γε οἴλουσι πάθουν οἱ λόγοις καὶ ἔργοις ἁμαρτήσαντες, ἐπειτα μετὰ θάνατον ἐνταφιαζόμενοι εἰς τὰς Ἐκ-

ἐμποδίζει τοῦτο καὶ ἐτοῦτος, καὶ ἐκεῖνος, λέγοντας, ὅτι ὁ μὲν Κύριος, ὅταν ἔδιδε τὸν μυστικὸν ἄρτον εἰς τοὺς μαθητάς του, καὶ δι' αὐτῶν ἀκολούθως εἰς ὅλους τοὺς πιστοὺς, εἶπε, λάβετε, φάγετε. Τὰ δὲ τῶν νεκρῶν σώματα, οὔτε νὰ λάβουν αὐτὸν ἢμποροῦν, οὔτε νὰ τὸν φάγουν. Ἄλλ' οὐδὲ πρέπει νὰ βαπτίζῃ τινὰς τοὺς νεκροὺς κατὰ τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ αὐτοῦ κέ. τῆς ἐν Καρθ. Ὁ δὲ Χρυσόστ. ὁμιλ. δ'. πρὸς Ἰβραίους, ὡς εἰδωλολάτρη ἀφορίζει ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν πολὺν καιρὸν, ἐκεῖνον τὸν Χριστιανὸν, ὅπου πληροῖται, καὶ πέρνει μυρολογητρικὸς διὰ νὰ θρηνηθῇ τοὺς συγγενεῖς του νεκροὺς, καὶ ναυθετούμενος δὲν ἀκούει. Ἄλλὰ καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς μυρολογητρικὰς ἀφορίζει, ἂν τολμήσῃ νὰ ὑπάγουν διὰ νὰ μυρολογῶν.

ΚΑΝΩΝ ΠΔ'.

Τοῖς κανονικοῖς τῶν Πατέρων θεσμοῖς κατακολουθοῦντες, ἐρίζομεν καὶ περὶ τῶν Νηπίων, ἢ τῆς ἐν Καρθ. ὁσάκις μὴ εὑρίσκωνται βέβαιοι μάρτυρες, οἱ ταῦτα ἀναμφιβόλως βαπτισθέντα εἶναι λέγον- ἢ π'. τες, καὶ οὐδὲ αὐτὰ διὰ τὴν κείραν, περὶ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς μυσταγωγίας ἀποκρίνασθαι ἐπιτηδεῖως ἔχωσι, χωρὶς τίνος προσκόμματος ὀφείλιν ταῦτα βαπτίζεσθαι. Μὴ ποτε ὁ τοιοῦτος δισταγμὸς ἀποστερήσῃ αὐτὰ τῆς τοιαύτης τοῦ ἁγιασμοῦ καθάρσεως.

Ἐ ρ μ η ν ε ἷ α.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν, παρομοίως αὐτολεξεῖ π'. τῆς ἐν Καρθ. ἐστὶ, διορίζων, ὅτι ὅσαις φοραῖς δὲν εὑρίσκονται μάρτυρες βέβαιοι νὰ μαρτυροῦν, ὅτι εἶναι βαπτισμένα τὰ Νήπια (διατὶ τυχὸν αἰχμαλωτισθέντα ταῦτα ὑπὸ βαρβάρων, καὶ ἀπαχθέντα εἰς μακρυνοὺς τόπους (1), μετὰ ταῦτα παρὰ τῶν χριστιανῶν ἐξηγοράσθησαν), ἀλλ' οὐδὲ αὐτὰ τὰ ἴδια εἶναι ἰκανὰ νὰ πληροφορήσῃν ὅτι ἐβαπτίσθησαν, διὰ τὴν κείραν, ἢτοι διὰ τὴν ἡλικίαν τὴν νηπιώδη αὐτῶν, καθ' ἣν ἐβαπτίσθησαν. Τὰ τοιαῦτα, λέγω, πρέπει χωρὶς κἀνένα ἐμπόδιον νὰ βαπτίζωνται. Μήπως ἡ ἀμφιβολία αὕτη, ἂν ἐβαπτίσθησαν, ἢ ὄχι, ἀποστερήσῃ αὐτὰ τῆς διὰ τοῦ λουτροῦ καθάρσεως. Καὶ ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ μζ'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΠΕ'.

«Ἐπὶ δύο, καὶ τριῶν μαρτύρων βεβαιουῦσθαι πᾶν ρῆμα,» [Δευτερονόμ. ιζ'. β.] γραφικῶς παρελάβομεν. Τοὺς οὖν ὑπὸ τῶν οἰκειῶν δεσποτῶν ἐλευθερουμένους δούλους, ἐπὶ τρισὶ μάρτυσι τῆς τοιαύτης τιμῆς ἀπο-

κλησίας; Διὰ ἀγάπην Θεοῦ, ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, ἐμποδίσατε τὸ τοιοῦτο μέγα κακὸν ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς σας, καὶ προστάξατέ τους νὰ κάμνουσιν ἔξω ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας τὰ μνημάτα τῶν ἀποθανόντων. Ὡ τί μέγα κακὸν! αὐτοὶ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος προσφέρουν θυμιάματα καὶ εὐωδίας, διὰ νὰ ἐξιλάσκηται ὁ Θεὸς εἰς αὐτὰ, διὰ νὰ εὐωδιάξῃ ἡ Ἐκκλησία, καὶ νὰ θυμιῶνται οἱ συναθροιζόμενοι χριστιανοί, καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος νὰ ἐνταφιάζουσι τὰ βρωμισμένα κορμιά τῶν νεκρῶν τους, ἀπὸ τῶν ὁποίων τὴν δυσωδίαν καὶ ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται, καὶ ἡ Ἐκκλησία βρωμίζει, καὶ οἱ χριστιανοὶ στουμπόνοῦσι τὰς μύτας των, καὶ φεύγουσι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ὡς ἀπὸ πυρὸς, καὶ πολλαὶ φοραὶς ἀναθεματίζουσι τοὺς ἐνταφιασμένους. Καὶ ἢμπορεῖ νὰ εὐρεθῇ μεγαλητέρα ἀγνωσία καὶ ἀτοπία ἀπὸ αὐτὴν; Ὁ ιζ'. Κανὼν τῆς Οἰκουμενικῆς γ'. Συνόδου προστάζει οὐδὲ εἰς τὰ κατηχούμενα τῶν Ἐκκλησιῶν νὰ μένη τινὰς, καὶ ζωντανὸς ἔτι ὢν, πόσω μᾶλλον πρέπει νὰ μὴ μένουσιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οἱ νεκροί, οἱ βρώμου καὶ δυσωδίας γέμοντες; Ὅθεν καὶ ὁ Κίτρος Ἰωάννης ρητῶς λέγει, μέσα εἰς Ἐκκλησίαν ἐγκαινισμένην σώματα νεκρῶν νὰ μὴ θάπτωνται. Αὐτὸ τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Βαλσαμῶν (Ἀποκρ. λη'. σελ. 382. τοῦ Γιοῦρ.). Ἄλλὰ καὶ ὁ ἅγιος Ἐφραίμ ὀρκίζει εἰς τὴν διαθήκην του νὰ μὴ τὸν θάψουν μέσα εἰς Ἐκκλησίαν, λέγων, «ὀρκῶ ἑμαῖς μὴ ἐάσητέ με εἰς οἶκον Θεοῦ τιθεῖναι, ἢ ὑπὸ θυσιαστήριον, ἢ εἰς ἕτερον τόπον τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ δὲν πρέπει εἰς σαπρὸν σκώληκα καὶ βρωμισμένον νὰ ἐνταφιάζεται εἰς ναὸν καὶ ἁγίασμα Κυρίου. Ὅποιος δὲ τολμήσῃ τοῦτο ποιῆσαι, μὴ ἴδῃ τὸ ἐπουράνιον θυσιαστήριον! μηδὲ καταξιώθει ναοῦ βασιλείας οὐρανῶν!» Ἄς φρίξωμεν, ἀδελφοί, καὶ ἄς

τρομάξωμεν. Διατὶ ἀνίσως ἓνας θεαφένος Ἐφραίμ δὲν ἔκρινεν ἄξιον τὸν ἑαυτὸν του νὰ ἐνταφιασθῇ μέσα εἰς Ἐκκλησίαν, πόσω μᾶλλον δὲν εἶναι ἄξιοι νὰ ἐνταφιάζωνται εἰς Ἐκκλησίαν οἱ ἀμαρτωλοί; Οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον εἰς τοὺς τοῦτο ποιοῦντας! Παρομοίως πρέπει νὰ κανονίζωνται καὶ ἐκεῖνοι ὅπου δὲν πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐκείνην ὅπου ἐνταφιασθῇ κἀνένας των συγγενῆς. Τί κάμνεις, ἄνθρωπε ἀσυλλόγιστε; δὲν ἠξεύρεις πῶς με αὐτὸ ὅπου κάμνεις, καὶ δὲν πηγαίνεις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Πάνεις ἔχθραν με τὸν Θεὸν καὶ με τοὺς Ἁγίους του; καὶ μάχεσαι με αὐτοὺς διατὶ ἀπίθανεν ὁ συγγενῆς σου; καὶ ποῖος εἶσαι ἐσὺ ὅπου πολεμῆς με τὸν Θεὸν, ὁ ὁποῖος πάντα πρὸς τὸ συμφέρον οἰκονομεῖ, καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον; Πρέπει πρὸς τοῦτοίς νὰ κανονίζωνται ἀπὸ τοὺς πνευματικούς, καὶ νὰ ἐμποδίζωνται ἐκεῖναι αἱ γυναῖκες, ἢ ἄνδρες, ὅπου πηγαίνουν ἐπάνω εἰς τὰ μνημάτα τῶν συγγενῶν τους καὶ κλαίουσι, ὡσὰν νὰ μὴ εἶχαν ἐλπίδα, ὅτι θέλουσι ἀναστηθῶν, μὴ νοοῦντες οἱ ἀγνωστοί, ὅτι ὁ θάνατος τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν δὲν εἶναι θάνατος, ἀλλὰ εἶναι ἓνας ὕπνος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔχουσι νὰ ἐξυπνήσουσι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀνυστάσεως. Ἡ μυρισθάρβαρος κακοσυνήθεια αὕτη ἐπικρατεῖ μέχρι τῆς σήμερον καὶ εἰς τὴν Μολδοβλαχίαν, εἰς τὰς ὁποίας ἐπαρχίας εὑρίσκονται πολλαὶ σοφοὶ καὶ συνετοὶ ἡγεμόνες καὶ Ἀρχόντες καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ γινώσκουσι καλῶς τὴν ἀχρείαν καὶ ἐπιβλαβὴ ταύτην κακοσυνήθειαν.

(1) Καθὼς λέγουσι τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Καρθαγίν. Ἡ καὶ διατὶ εὐρέθησαν ἐρριμμένα εἰς δρόμους ἢ εἰς τὰς θύρας τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς τοῦτο συμβαίνει εἰς τὰ νόθα παιδιὰ, καὶ ἀγνοοῦνται ἂν ἦναι βαπτισμένα.

λαύειν διοριζόμεθα. Οἱ τὸ κῦρος παρόντες, τῇ ἐλευθερίᾳ προτοίσουσι καὶ τὸ πιστὸν ἐξ ἑαυτῶν τοῖς γινομέ-
νοις παρέξουσιν.

Ἑρμηνεῖα.

Ἐπειδὴ κατὰ τοὺς πολιτικούς νόμους, ἡ τῶν δούλων ἐλευθερία εἶναι ἕνα πρᾶγμα ὅπου δὲν ἔχει τιμὴν, διὰ
τοῦτο, ὅταν ἐσυνέβαινε νὰ γένη μαρτυρία περὶ αὐτῆς, ἔπρεπε νὰ παρασταθοῦν πέντε ἢ καὶ περισσότεροι μάρτυ-
ρες, διὰ νὰ γένη ἀσφαλὴς ἡ ἀπόδειξις. Τοῦτο δὲ ἀναιρῶν ὁ παρὼν Κανὼν, ὀρίζει, ὅτι καὶ τρεῖς μόνοι μάρτυρες
ἀρκοῦσι διὰ νὰ κυρώσουν τὴν τοιαύτην τῶν δούλων ἐλευθερίαν. Ἐπειδὴ καὶ ἡ θεία Γραφή λέγει, ὅτι κάθε λό-
γος θέλει σταθῆ, ἤτοι θέλει κυρωθῆ, καὶ βεβαιωθῆ, καὶ ἀπὸ δύο, καὶ ἀπὸ τρεῖς μάρτυρας. Ὅρα καὶ τὸν πῶ.
Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΠΓ'.

Τοὺς ἐπὶ ψυχῶν ὀλίσθω πόρνas ἐπισυνάγοντας καὶ ἐκτρέφοντας, εἰ μὲν Κληρικοὶ εἶεν, ἀφορίζεσθαι καὶ
καθαίρεσθαι ὀρίζομεν, εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀφορίζεσθαι.

Ἑρμηνεῖα.

Τὸ νὰ ᾔναι πορνοσκόκος τινας, ἤγου' τὸ νὰ συμμαζώνῃ καὶ νὰ τρέφῃ πόρνas ἐπὶ βλάβῃ ψυχῶν, διὰ νὰ κερ-
δίῃ τὸν ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν μισθόν, καὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι ἐμποδίζουσι καὶ παιδεύουσι (1), πολλῶ μᾶλ-
λον οἱ ἐκκλησιαστικοὶ Κανόνες. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν κανὼν ἀφορίζει ἐν ταύτῃ καὶ καθαίρει τοὺς Κληρικοὺς
ἐκείνους ὅπου τοῦτο κάμνουσιν (ἤτις ἐστὶ βαρυτάτη καὶ διπλῆ παιδεία, ἐπειδὴ ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἰς τοὺς Κλη-
ρικοὺς ἀρκεῖ ἡ καθαίρεσις μόνῃ,) τοὺς δὲ λαϊκοὺς ἀφορίζει.

ΚΑΝΩΝ ΗΖ'.

Ἡ τὸν ἄνδρα καταλιποῦσα, μοιχαλὶς ἐστίν, εἰ ἐπ' ἄλλον ἤλθεν, κατὰ τὸν ἱερὸν καὶ Θεῖον Ἀποστόλ. μὴ
Βασιλείου, ἐκ τῆς Ἱερεμίου προφητείας ἄριστα τοῦτο ἀνελεξόμενον, ὅτι «ἐὰν γένηται γυνὴ τῆς ἐν Ἀγκώρ.
ἀνδρὶ ἐτέρῳ, οὐκ ἐπιστρέψει πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἀλλὰ μαινομένη μαινοθήσεται.» [Ἱερεμ. κή. τῆς ἐν Καρθ.
γ'. 1.] καὶ πάλιν, «ὁ ἔχων μοιχαλίδά, ἄφρων καὶ ἀσεβής.» [Παρ. ιή. 22.] Εἰ οὖν φανῆ τοῦ ριγ'. Βασιλ. θ'.
ἀνδρὸς ἀλόγως ἀναχωρήσασα, ὁ μὲν συγγνώμης ἐστίν ἄξιος, ἡ δὲ ἐπιτιμίου. Ἢ δὲ συγ- λέ. λξ'. οξ'.
γνώμη τούτῳ πρὸς τὸ κοινωνεῖν τῇ Ἐκκλησίᾳ δολήσεται. Ὁ μὲντοι καταλιμπάνων τὴν Ματθ. ε. 32.
νομίμως συναφθεῖσαν αὐτῷ γυναῖκα, καὶ ἐτέραν ἀγόμενος, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀπίφασιν, καὶ οὐ'. 7. Μαρκ.
τῷ τῆς μοιχείας ὑπόκειται κρίματι. Κεκανόνισται δὲ παρὰ τῶν Πατέρων ἡμῶν τοὺς τοιοῦ- ε. 44. Λουκ.
τους ἐνιαυτὸν προτκλαίειν, διετίαν ἐπακροῦσθαι, τριετίαν ὑποπίπτειν, καὶ τῷ ἐξόμῳ συνίστασθαι τοῖς ις'. 18.
πιστοῖς, καὶ οὕτω τῆς προσφορᾶς καταξιῶσθαι, ἐὰν ὀῆ μετὰ δακρύων μετανοήσωσιν.

Ἑρμηνεῖα.

Ὁ παρὼν Κανὼν εἶναι συντεθειμένος ἀπὸ τρεῖς Κανόνες τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, καὶ ἡ μὲν ἀρχὴ τούτου εἶ-
ναι ἐρανισμένη ἀπὸ τὸν θ'. Βασιλείου λέγουσα, ἡ γυνὴ ἐκείνη ὅπου ἀφήσῃ τὸν ἄνδρα τῆς καὶ πάρῃ ἄλλον, εἶναι
μοιχαλὶς, καθὼς καὶ ὁ Θεὸς Βασιλεὺς σοφῶς ἐσυμπέρανε τοῦτο, καὶ ἀπὸ τὴν προφητείαν τοῦ Ἱερεμίου, ὅστις
λέγει· ἀνίσως γυνὴ πάρῃ ἄλλον ἄνδρα, δὲν δύναται πλέον νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸν πρῶτον ἄνδρα αὐτῆς (χωρὶς νὰ τὴν
θέλῃ ἐκεῖνος δηλ. κατὰ τὸν Ζωναρᾶν), ἐπειδὴ καὶ ἐμολύνθη. Καὶ ἀπὸ τὰς Παροιμίας τοῦ Σολομῶντος λέγοντος,
ὅτι εἶναι ἀσεβής καὶ ἀγνωστος, ἐκεῖνος ὅπου κρατεῖ εἰς τὸν οἶκόν του τὴν παρ' ἐτέρου ἀνδρὸς μοιχευθεῖσαν γυ-
ναϊκά του. (Τὸ δὲ ἐξῆς τοῦ Κανόνος τούτου εἶναι ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν λέ. Βασιλείου· λέγει δέ·) Ἄν λοιπὸν φ-
ανερωθῆ, ὅτι ἀλόγως καὶ ἀναιτίως ἡ γυνὴ ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς ἀνεχώρησε (χωρὶς δηλ. λόγου πορνείας, ὥστε ὅπου
ἐκ τούτου νοεῖται ἐξ ἀντιδιαστολῆς, ὅτι δύναται καὶ εὐλόγως νὰ ἀναχωρήσῃ γυνὴ ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς, εὐλογος
δὲ οὐδεμίᾳ ἄλλῃ ἐστὶν ἀφορμῇ, εἰμὴ ὁ τῆς πορνείας ἢ μοιχείας λόγος), ὁ μὲν ἀνὴρ εἶναι συγχωρήσεως ἄξιος,

(1) Διὸ καὶ τὸ ξ'. β:βλ. τῶν Βασιλ. τίτλ. λή. κεφ. α. προ-
στάζει νὰ ἐλευθερώνεται ἡ θυγάτηρ ἀπὸ τὴν ὑπεξουσιότητα τοῦ
πατρὸς αὐτῆς, καὶ ἡ δούλη ἀπὸ τὴν ὑπεξουσιότητα τοῦ ἀυθέν-
του αὐτῆς, ἐὰν ὁ πατὴρ αὐτῆς καὶ ὁ ἀυθέντης, ζητήσωσιν νὰ
τὰς κάμουν πόρνas Ἐὰν δὲ καὶ αὐταὶ δὲν θέλουν γὰ ἐλευθερω-
θοῦν ἀπὸ τὴν ὑπεξουσιότητα αὐτῆν, νὰ ἐξορίζωνται, καὶ τὰ
ὑπάρχοντά των νὰ διαρπάζωνται. Ἀλλὰ καὶ τὸ θ'. κεφ. παρο-

μοίως τιμωρεῖ τοὺς πορνοσκόκους εὐτελεῖς ὄντας, ἤτοι μὲ ἐξο-
ρίαν, στρατιώτας δὲ ὄντας, τιμωρεῖ μὲ διαρπαγὴν τῶν ὑπερ-
χόντων αὐτῶν· ὁ δὲ Φώτ. τίτλ. ιγ'. κεφ. κά. λέγει, ὅτι πορνο-
σκόκος λέγεται καὶ ἐκεῖνος ὅπου ἠξέυρει πῶς πορνεύεται ἡ γυ-
ναϊκά του, καὶ σιωπᾷ κατὰ τὸ κδ'. βιβλ. τῶν Βασιλικ. τίτλ.
β'. κεφ. ιδ'.

ὡς ἀνάτιος τῆς ἀλόγου ταύτης ἀναχωρήσεως, καὶ δύναται νὰ πάρῃ ἄλλην· ἢ δὲ γυνὴ ἐξεναντίας εἶναι ἀξία τῶν τῆς μοιχείας ἐπιτιμιῶν, ὡς αἰτία γενομένη τῆς ἀναχωρήσεως ταύτης· ἢ συγχώρησις δὲ ὁποῦ θέλει λάβει ἀπὸ τῆς ὁ ἀνὴρ, εἶναι τὸ νὰ στέκεται μαζὶ μὲ τοὺς πιστοὺς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ νὰ μὴ ἀφορίζεται, ὅχι ὁμοίως καὶ νὰ μεταλαμβάνῃ τὰ θεῖα Μυστήρια. (Τὸ ἐπίλοιπον δὲ τοῦ Κανόνος τούτου εἶναι αὐτολεξεῖ ὁ οἷ'. Κανὼν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, λέγων) Ἐκείνος ὁμοίως ὁποῦ (παρεκτὸς λόγου πορνείας) ἀφίνει τὴν νόμιμον αὐτοῦ γυναῖκα καὶ παίρνει ἄλλην, εἰς τὸ ἐπιτίμιον τῆς μοιχείας ὑπόκειται, κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Κυρίου, τὴν λέγουσαν· «Ὁς ἀν' ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν.» Κατὰ συγκατάβασιν δὲ, ἐὰν μετὰ δακρύων μετανοήσῃ, κανονίζεται ὁ τοιοῦτος, καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτῷ ἀπὸ τοὺς Πατέρας (τοὺς ἐν Ἀγκύρ. δηλ. Καν. κ'. καὶ ἀπὸ τὸν Μέγαν Βασίλ. Καν. οἷ'.) ἐπτὰ χρόνους νὰ ἀπέχουσι τῆς Κοινωνίας (1), ἀπερνῶντες, δύο μὲν εἰς τοὺς προσκλιόντας, δύο δὲ εἰς τοὺς ἀκρωμένους, τρεῖς εἰς τοὺς ὑποπίπτοντας, καὶ κατὰ τὸν ἑβδομον στέκονται μὲ τοὺς συνεστῶτας, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνουν. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἐρμηνείαν καὶ ὑποσημείωσιν τοῦ μῆ. Ἀποστολικῶ, καὶ τὸν κ'. τῆς ἐν Ἀγκύρα (2).

ΚΑΝΩΝ ΠΗ'.

Μηδεὶς ἐνδὸν ἱεροῦ Ναοῦ κτῆνος τὸ οἰνοῦν εἰσαγέτω, ἐκτὸς, εἰ μὴ τις ὁδοιπορῶν, μεγίστης καταλαβούσης ἀνάγκης, οἰκίσκου καὶ καταγωγῆς ἀπορῶν, ἐν τῷ τοιούτῳ καταλύσῃ Ναῶ. Διὰ γὰρ τοῦ μῆ τὸ κτῆνος ἐνδὸν εἰσενεχθῆναι, αὐτὸ μὲν ἐστίν, ὅτε διαφθαρήσεται. Ὁ δὲ τῆ τοῦ ὑποζυγίου ἀποβολῆ, καὶ τῷ ἐντεῦθεν ἀπόρως ἔχειν τῆς ἐπὶ τὴν ὁδοιπορίαν ὀρμῆς, θανάτου κινδύνῳ παραδοθήσεται. «Τὸ γὰρ Σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον γενέσθαι ἐκδιδασκόμεθα,» [Μάρ. 6'. 27.] ὥστε διὰ πάντων προτιμητέαν ἡγεῖσθαι τὴν ἀνθρώπου σωτηρίαν τε καὶ ἀπάθειαν. Εἰ δὲ τις φωραθῆι, χωρὶς ἀνάγκης, ὡς εἴρηται, κτῆνος εἰσάγων ἐν ἱερῷ, εἰ μὲν Κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω, εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζέσθω.

Ἑρμηνεία.

Ἐμποδίζει ὁ παρῶν Κανὼν τὸ νὰ ἐμβάσῃ τινὰς κάθε εἶδος ζῶου μέσα εἰς ἱερὸν Ναόν. Τιμῆς γὰρ ἀξία εἰσι τὰ ἱερά καὶ σεβασμιότητος, ἔξω μόνον ἀνίσως ἐν ὁδοιπορίᾳ τινὰς εὕρισκόμενος, καὶ ἀνάγκη χειμῶνος μεγάλου τυχὸν καὶ βροχῆς ραγδαίας, καὶ μὴ ἔχων ποῦ νὰ καταφύγῃ, ἐμβάσῃ τὸ κτῆνος τοῦ εἰς αὐτὸν, ἵνα μὴ, τὸ μὲν ζῶον ἔξω μεῖναν διαφθαρή, αὐτὸς δὲ κινδυνεύσῃ εἰς θάνατον, ὡς μὴ δυνάμενος νὰ ὁδοιπορήσῃ τὸ ἐξῆς τοῦ δρόμου μὲ τοὺς ἰδίους τοῦ πόδας, ἢ καὶ ὡς λυπηθεὶς, ὡς μὴ ἔχων τὸν τρόπον νὰ ἀγοράσῃ ἄλλο. Φέρει δὲ ὁ Κανὼν, καὶ μαρτυρίαν ἐκ τῆς γραφῆς, ἣτις λέγει ὅτι τὸ Σάββατον ἐγένετο διὰ τὸν ἄνθρωπον. Νοεῖται δὲ τοῦτο διχῶς, ἢ ὅτι καθὼς τὸ Σάββατον ἐδιωρίσθη ἀπὸ τὸν νόμον διὰ νὰ ἀναπαυθῇ ὁ δούλος, καὶ τὸ ὑποζύγιον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐκ τῆς ἀναπαύσεως ταύτης νὰ ἡμπορῇ νὰ ὑπηρετῇ τὸν αὐθέντην του, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἐν τῷ Ἱερῷ αὕτη ἀνάπαυσις τοῦ ζῶου, δὲν γίνεται διὰ τὸ ζῶον, ἀλλὰ διὰ τὸν ἄνθρωπον τὸν ἔχοντα τὸ ζῶον. Ἡ ὅτι καθὼς ἡ ἀργία τοῦ Σαββάτου ἐλύετο διὰ νὰ ποτισθοῦν τὰ ζῶα, (Λουκ. κεφ. ιγ'.), ἢ διὰ νὰ εὕγουν ἀπὸ τὸν βόθυνον, ὁποῦ τυχὸν ἐν Σαββάτῳ ἐπιπτον, ἵνα ἐκ τούτων δουλεύεται ὁ ἄνθρωπος· οὕτω λύεται καὶ ἡ τιμὴ τοῦ Ἱεροῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἔχοντος τὸ ζῶον ἀνθρώπου. Ἐὰν δὲ τινὰς χωρὶς τοιαύτης ἀνάγκης ἐμβάσῃ κτῆνος οἰονδήποτε εἰς Ἱερὸν, κληρικὸς μὲν ὢν, ἀς καθίρεται, λαϊκὸς δὲ, ἀς ἀφορίζεται. Ἀνάγνωθι καὶ τῆς αὐτῆς ταύτης ς'. τὸν οδ'. Κανόνα.

ΚΑΝΩΝ ΠΘ'.

Τὰς τοῦ σωτηρίου Πάθους ἡμέρας ἐν νηστείᾳ καὶ προσκευῇ καὶ κατανύξει καρδίας ἢ Τοῦ Διονυσίου ἀ. ἐπιτελοῦντας, χρῆ τοὺς πιστοὺς περὶ μέσας τῆς μετὰ τὸ μέγα Σάββατον νυκτὸς ὥρας ἀπονησιτίζεσθαι, τῶν θείων Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου καὶ Λουκᾶ, τοῦ μὲν διὰ τοῦ ὑπὲρ Σαββάτων προσρήματος, τοῦ δὲ διὰ τοῦ ὀρθρου βαθείος, τὴν βραδύτητα τῆς νυκτὸς ἡμῖν ὑπογράφοντος.

(1) Εἶπα κατὰ συγκατάβασιν, καθ' ὃ οἱ ἐπτὰ χρόνοι εἶναι ἐπιτίμιον τῶν πόρνων, καὶ οὐχὶ τῶν μοιχῶν, κατὰ τὸν νθ'. Βασίλ. καὶ ἀκολουθῶς οἱ ἐν τῷ Κανόνι οὗτοι περιεχόμενοι ὡς πόρνοι μόνον, καὶ οὐχὶ ὡς μοιχοὶ ἐπιτιμῶνται· καθ' ὃ ὁμοίως οἱ ἐπτὰ χρόνοι ἐπιτίμιον τῶν μοιχῶν εἶναι κατὰ τὸν κ'. τῆς ἐν Ἀγκύρα, οὐ κατὰ συγκατάβασιν ἐπιτιμῶνται οὗτοι· ὡς μοιχοὶ γὰρ, καὶ οὐχὶ ὡς πόρνοι κανονίζονται. Ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κβ'. τοῦ Βασιλείου.

(2) Εἶπα ὅτι δύναται νὰ δευτεροῦπανδρευθῇ ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἣτις ἀνευ λόγου μοιχείας παρήτησε τὸν ἄνδρα τῆς καὶ ἐπῆρεν ἄλλον. Ἐὰν ὁμοίως ἡ γυνὴ παραιτήσῃ τὸν ἄνδρα τῆς μόνον, χωρὶς λόγου μοιχείας, καὶ δὲν πάρῃ ἄλλον, ἀλλὰ στέκει ἔτσι, τότε ὁ ἄνδρας τῆς δὲν συγχωρεῖται νὰ λάβῃ ἄλλην γυναῖκα, ἀλλὰ πρέπει καὶ τὰ δύο μέρη, ἢ νὰ μένουσιν ἀνύπανδρα, ἢ νὰ διαλλαγῶν καὶ νὰ ἐνωθοῦν πάλιν κατὰ τὸν ριγ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ.